

o vazno...
 nika. Ime to...
 šnjava činjenica...
 me, u ranom se srednj...
 Moncastello, a druga je u...
 nalazi, otkriveni 190...
 nedvojbeno potvrđuju da...
 stanovnici života da...
 za analizu prošlosti...
 post...
 grad...
 da vam...
 "Ako želite da vam...
 Manje je uočljiv...
 Najuč...
 sa problem u razvoju djece brojni. Najuč...
 godina najčešći problem govora, izgovora i izražavanja. Albert Einstein je rekao: "Ako želite da bude još pametnije, čitajte mu bajke i njegove kreativnosti. Ako želite da bude još pametno, čitajte mu bajke! Ako želite da bude još pametniji, čitajte mu bajke! Ako želite da bude još pametniji, čitajte mu bajke!"
 u posljednjih godina najčešći problem govora, izgovora i izražavanja. Albert Einstein je rekao: "Ako želite da bude još pametnije, čitajte mu bajke i njegove kreativnosti. Ako želite da bude još pametno, čitajte mu bajke! Ako želite da bude još pametniji, čitajte mu bajke!"
 ur...
 ra d...
 prap...
 čća...
 nfan...
 o i...
 mutk...
 je re...
 jekti...
 prič...
 i ob...
 prvi...
 m dj...
 h fot...
 om d...
 e. N...
 u - u...
 blje...
 u svo...
 fskog...
 h fa...
 u utj...
 enom...
 mislu...
 ložna...
 čenja i smisla sa...
 diskursa o ljubavi u Balaau...
 što autorica govori, istražila sam kase...
 grafskom tekstu uspostaviti i strukturirati narac...
 itanje mogućnosti narativizacije traume uz po...
 ija se čini iznimno snažnim artefaktom...
 uključenih u traumatsko...
 storičine izjave...
 avne, južna je Baranja dijelokovalci zbiraju, analiziraju in in...
 javnih tvorevina u čijem je sastavu ljske zgodbe iz urbanega okolja p...
 1920. godine, a prije toga je bila dij...
 1920. godine nosila ime...
 mešane tehnike. S tem želiyo dati...
 njih prinesle dru...
 n čas...
 in in...
 p...
 dr. M...
 isko...
 e bic...
 ah s...
 n čas...

Organizator skupa:
Institut za etnologiju i folkloristiku

Organizacijski odbor:
Marijana Hameršak
Renata Jambrešić Kirin
Jelena Marković
Ljiljana Marks
Tanja Perić-Polonijo

Lektura:
Ljiljana Marks

Oblikovanje naslovnice:
Maša Hrvatin

Grafičko oblikovanje i priprema:
Maša Hrvatin

Nakladnik:
Institut za etnologiju i folkloristiku

Za nakladnika:
Tvrtko Zebec

Skup je organiziran uz potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske

Tisak:
Ispis

ISBN 978-953-6020-77-5

Zagreb, studeni 2013.

O PRIČAMA I PRIČANJU DANAS

Znanstveni skup s međunarodnim sudjelovanjem

Institut za etnologiju i folkloristiku

Zagreb, 14. – 16. studenog 2013.

14.11.2013. ČETVRTAK

9.30-9.45
Otvaranje skupa

9.45-10.15
LJILJANA MARKS
O Institutu i pričama

10.15-11.15
Moderatorica: **Renata Jambrešić Kirin**

DINKO ŽUPAN
Kako je sakupljač priča Mijat Stojanović
ispričao životne priče svojih predaka

BARBARA IVANČIČ KUTIN
Pripovedovalski proces v živo kot niz pripovednih
dogodkov (zgodb) v kontekstu veznih besedil
(refleksije udeležencev)

LOVRO ŠKOPLJANAC
"Kroz takvu priču zapamtim neke stvari koje
možda inače ne bih": prepričavanje književnih
tekstova

Stanka

4

11.40-12.40
Moderatorica: **Marijana Hameršak**

ĐURĐINA ŠIJAKOVIĆ
Priča ženske suze: antička grčka tužbalica

MARIJA RAGUŽ
Smrt kao novi način života

MAJA PASARIĆ
Ptičje priče: pričanja o vučedolskoj golubici
u arheologiji i izvan nje

Stanka

13.00-14.20
Moderator: **Dinko Župan**

MOJCA RAMŠAK
Dvajset let življenjskih zgodb v slovenski etnologiji
(1993-2013)

JOVAN LJUŠTANOVIĆ I LJILJANA PEŠIKAN-
LJUŠTANOVIĆ
Priče o životu između istorije i fikcije

MORANA ZAJEC
Kako ispričati suvremenu povijest
knjiženstva u Hrvatskoj

BORIS BECK
Povjesničareva priča: kako Josip Horvat
pišući o prošlom želi mijenjati budućnost

Stanka za ručak

16.00-17.20
Moderatorica: **Mojca Ramšak**

GORDANA LACO I SINIŠA NINČEVIĆ
Mjesto, vrijeme i osobe u hrvatskim usmenim
pričama

SARA JURČIĆ
Preko metanaracije do identifikacije:
(etnografsko) istraživanje psihomitoloških drugosti
eksternaliziranih kroz hrvatske usmene predaje

HELENA BRAUTOVIĆ
Analiza terminoloških odrednica putopisa
Putovanja i ogovaranja Lijerke Damjanov-Pintar

KATARINA ŠRIMPF
Pripovedno izročilo na mejnem območju

Stanka

17.40-18.40
Moderator: **Boris Beck**

LIDIJA DUJIĆ I LUDWIG BAUER
San kao izvor narativnih modela od bajke do
romana

JASENKA MASLEK I ZRINKA REŽIĆ TOLJ
Tragom priča o zakopanom blagu

ŽELJKO PREDOJEVIĆ
Usmene predaje o nazivima naselja južne Baranje

5

15.11.2013. PETAK9.00-9.30**JOSIP UŽAREVIĆ**Pripovijedanje u književnome
minimalizmu9.30-10.50Moderatorica: **Ljiljana Marks****RENATA JAMBREŠIĆ KIRIN**

Nove velike priče o europskoj povijesti

ZLATA ŽIVAKOVIĆ-KERŽE I ANA BEDE"Priča i pričanja" u djelu osječke književnice Vilme
Vukelić (osvrst na memoare *Tragovi prošlosti*)**DAVOR PISKAČ I ANDREJA SRŠEN**

Pripovjedne prakse i multikulturalizam

ELENA SKOKOPorod: iz podzemlja kulturne amnezije do
Europskog suda za ljudska prava

Stanka

11.10-12.30Moderator: **Davor Piskač****SANJA ĐURIN**O analizi diskursa, metodi za koju
su priče mjesto (političkog) pregovaranja**HRVOJE ČARGONJA**Fenomenološka analiza utjelovljene estetike
naracija religijskog iskustva**IVANA KATARINČIĆ**

Elokventnost plesnog tijela

JULIJANA MATANOVIĆ

Sve ću ti ispričati na kavi

Stanka

12.50-14.20Moderatorica: **Maja Pasarić****BOŽIDAR POPOVIĆ, ANA HABDIJA ŠORŠA I****DINKO ŠTAJDUHAR**

Psihoterapija i naracija

TATJANA JUKIĆSimptomatska pričanja u Prvom svjetskom ratu:
psihoanaliza i književnost**NATKA BADURINA**

Neizrecivo veliko i male priče

PETRA BELC

Nan Goldin: fotografski diskurs o ljubavi

Stanka za ručak

15.30-16.00**EVELINA RUDAN**Komunikacijsko i kulturalno
pamćenje u predajama16.00-17.00Moderatorica: **Sanja Đurin****KATARINA PEOVIĆ VUKOVIĆ**

Priče i pričanje na Internetu

JELENA BULIĆ

Previše i nedovoljno:

pankerski autobiografski strip Ulli Lust

MAŠA GRDEŠIĆ*Heroines* Kate Zambreno: ispovijest, teorija, blog

Stanka

17.20-18.20Moderatorica: **Evelina Rudan****SLAVEN BERTOŠA**

Istarske priče i predaje: primjer Dvigrada

ANA BENOKo folklorna pripoved oživi: od pripovedi do
uprizoritve**LJILJANA GAVRILOVIĆ**

Fan-fiction: priče iz ukrštenih stvarnosti

19.00**Zajednička večera**

16.11.2013. SUBOTA

9.00-9.30

LADA ČALE FELDMAN

O štetnosti duhana.... i koristi od generičkih distinkcija

9.30-10.30

Moderatorica: **Marijana Hameršak**

SUZANA MARJANIĆ

Uloga "mitičnih priča" (bajki) u Nodilovoj re/konstrukciji "stare vjere"

IVANA PERICA

Treća generacija pripovijesti

EWA SZPERLIK

Ispričaj mi svoju priču: pitanja hibridnog identiteta i intimne povijesti pojedinca u novijoj hrvatskoj književnosti

Stanka

10.50-11.50

Moderatorica: **Renata Jambrešić Kirin**

IVAN MOLEK

Pripovijest s učinkom? Uz *Dürer* Stanka Andrića

JASNA HELD

Važnost narodnih bajki i umijeće pripovijedanja

IVANA KUKIĆ RUKAVINA

Vitezov nakladnički niz *Iz priče u priču*

Stanka

12.30-13.30

Moderatorica: **Ljiljana Marks**

NATAŠA GOVEDIĆ

Pripovijedanje ili pedagogija alternativnih svjetova

RENATE HANSEN-KOKORUŠ

Slike djetinjstva i mladosti: naratološko oblikovanje sjećanja

KRYSTYNA PIENIAŹEK-MARKOVIĆ

Kuharski kanconijer: Veljko Barbieri priča o hrani, djetinjstvu i identitetu

Zatvaranje skupa

Sažeci

Kleanti Anovska

ПРОЗНОТО НАРОДНО ТВОРЕШТВО НА ВЛАСИТЕ И ТРАНЗИЦИСКИТЕ ПРОЦЕСИ

Власите (Ароманците) се етничка група која е распстранета низ целиот Балкански Полуостров, особено во Грција, Албанија, Македонија, Бугарија, Романија и Србија. Исто така тие се раселени низ целиот свет. Тие себе се нарекуваат Армањ, освен мегленски Власи кои се нарекуваат Vlash. Во Република Македонија Ароманците, или Власите, како што тие официјално се нарекуваат, ги уживаат етничките, културните, јазичните и верските права и правото на образование, вклучувајќи ги и факултативни часови на нивниот мајчин јазик.

Анализирајќи ги народни приказни регистрирани меѓу Власите, се покажа дека нарацијата беше неопходна активност во процесот на пренесување на нивниот специфични начин на живот. Иако постојат цела низа на индикатори, како што се: пол, возраст, образование, религиозна припадност, имотна состојба, преку кои ја определуваме социјалната припадност на народните раскажувачи – Власи, тука најмногу се задржуваме на детерминантата занимање од следниве причини: имено, занимањето претставува збир од исти или слични работни дејност кои имаат голем број на социјални и економски карактеристики. Според занимањето, како една од детерминантите за определување на социјалната припадност, народните раскажувачи ги поделивме во две групи: сточари, т.е. оние кои директно се занимавале со сточарство и припадници на таквото семејство и занаетчии, односно припадници на соодветното занаетчиско семејство.

Секој раскажувач е поврзан директно со секојдневниот живот, со професијата која ја врши. Оттука произлегуваат разликите меѓу раскажувачите: некои ги сакаат деталите, други внимаваат на сите традиционални канони.

Natka Badurina

NEIZRECIVO VELIKO I MALE PRIČE

Izlaganje će se baviti djelomičnim paralelizmom traume i sublimiteta u pripovijedanju o prošlosti (prema F. Ankersmithu) te, na primjerima iz suvremene hrvatske književnosti, transformacijama pripovjednih oblika koji govore o neizrecivom u postmodernom dobu (koje se djelomično poklapa s dobom svjedočenja o političkim traumama dvadesetoga stoljeća). Nasuprot tezi talijanskog teoretičara Danielea Gigliolija o navodnoj nedogađajnosti suvremenog života i traumi kao pripovjednom suplementu života, istaći će se viđenje Terryja Eagletona o trajnosti tragičnog iskustva u svim društvenim okolnostima. Toj konstanti tragičnog *sadržaja* (koji se nikad ne može dokraja izreći) suprotstaviti će se raznovrsne transformacije *oblika* sublimiteta, koji u suvremenom dobu umjesto Kantovom sublimnom objektu postaju sve sličniji hegelovski običnom "komadiću Realnog" (S. Žižek). U trajnosti ljudske potrebe da pripovijedanjem aludira na neizrecivo i da (uz patnju i užitak) odolijeva nagonu (ili pristaje na nemoć) da to neizrecivo spozna ostavljajući ga u području mitskog, vidjet će se nezaustavljiv motor čovjekove pripovjedačke djelatnosti.

Boris Beck

POVJESNIČAREVA PRIČA: KAKO JOSIP HORVAT PIŠUĆI O PROŠLOM ŽELI MIJENJATI BUDUĆNOST

Josip Horvat u svojim političkim biografijama, napisanima 1930-ih godina, kao povijestima jedne osobe, prošle događaje slaže kao priče. Uklapanjem naravnog u određenu narativnu shemu Horvat želi oblikovati određenu političku zajednicu. Horvat svoj povijesni diskurs gradi, s jedne strane, na postupcima koji ovjerovljavaju njegovu priču, a s druge ga usmjerava kako bi postigao ideološki efekt. Kao istinonosni postupci izdvajaju se citiranje, kronologija, toponimija i sl., a kao postupci koji naglašavaju fikcionalnost antiteza, inscenacija, ispuštanje događaja i rekonstrukcija nepoznatog. Horvat, spajajući kontingentno i literarno, proizvodi hibrid: priču napisanu s predumišljajem koja snagu uvjeravanja čitatelja crpe na svojoj vezi s istinitim, a sve radi posredovanja svoje liberalne ideologije.

Petra Belc

NAN GOLDIN: FOTOGRAFSKI DISKURS O LJUBAVI

Što fotografija može reći o ljubavi, točnije – što jedna žena, pišući fotografskim objektivom o prirodi međuljudskih odnosa i seksualnosti može ispričati o ljubavi? Niz od 125 fotografija, izabranih iz šireg opusa i objedinjenih pod nazivom *The Ballad of Sexual Dependency*, prvi je put kao knjiga objavljen 1986. godine, a riječ je o temeljnom djelu autorice Nan Goldin, jedne od najznačajnijih američkih fotografkinja svoje generacije koja je svojim autorskim potpisom ostavila veliki trag na polju suvremene umjetnosti i fotografije. Na navedenim je dnevničkim fotografijama Goldin zabilježila – u umjetničkim krugovima poznato i važno – povijesno razdoblje (New York početkom 1980-ih) i istodobno kroz njega ispričala svoju osobnu priču. No s obzirom na specifičnu prirodu fotografskog medija, tragične sudbine *Baladinih* protagonista spojenih fabularnim nitima seksa, droge, AIDS-a i neprestanih tuluma utjecale su na značenje tog umjetničkog teksta koje se s vremenom znatno izmijenilo i za autoricu i za gledatelja, i u tome je smislu ta knjiga fotografija živo, organsko tkivo čija je priča podložna različitim interpretacijama. Kako bih se približila širini značenja i smisla samog djela i doprla do središta fotografskog diskursa o ljubavi u *Baladi*, odnosno kako bih jasnije “vidjela” što autorica govori, istražila sam kako je Goldin uspjela u fotografskom tekstu uspostaviti i strukturirati naraciju. Pritom sam otvorila pitanje mogućnosti narativizacije traume uz pomoć medija fotografije, koja se čini iznimno snažnim artefaktom koji može posredovati između subjekata uključenih u traumatsko iskustvo, a paralelno s time – i na tragu same autoričine izjave da je fotografija njezin jezik sjećanja i pamćenja – pokušala sam iščitati fotografsku naraciju Nan Goldin kao strategiju preispisivanja, odnosno stabilizacije vlastitog identiteta.

Ana Beno

KO FOLKLORNA PRIPOVED OŽIVI: OD PRIPOVEDI DO UPRIZORITVE

Različne skupnosti pri uprizarjanju svoje preteklosti posegajo po raznovrstnih segmentih dediščine. Ne le šege in navade, tudi pripovedi in zgodbe so lahko snov, ki se jo v obliki ljudskega gledališča oživi in postavi na oder. Avtorica v prispevku, na podlagi različnih primerov in analize sodobnih uprizoritev folklornih pripovedi v Sloveniji, prikaže pot kako in zakaj pride do uprizoritve tovrstnega segmenta dediščine. Prav tako predstavi teme po katerih akterji ljudskega gledališča najpogosteje posegajo, hkrati pa izpostavi pomembno vprašanje kako, preko scenarija in postavitve na oder, neka zgodba posamezne skupnosti postane tudi del turistične ponudbe.

Slaven Bertoša

ISTARSKE PRIČE I PREDAJE: PRIMJER DVIGRADA

Smješten u središtu Istre, na starom putu koji je luku na završetku Limske drage povezivao s unutrašnjom poluotoka, Dvigrad je oduvijek imao vrlo važan strateški položaj. Jedinstven je i osebujan pogled na njegove drevne ruševine s bilo koje točke u okolici, ali je isto tako zanimljiva i prošlost tog tipičnog srednjovjekovnog kaštela, koji je u doba svojeg najvećeg prosperiteta, od XIV. do XVI. stoljeća, bio važno gradsko središte u Istri. Tada je u njemu živjelo preko 1000 stanovnika. Ime te zacijelo najpoznatije, ali i najočuvanije utvrde u Istri, objašnjava činjenica da je u njezinoj blizini postojao još jedan kaštel. Naime, u ranom se srednjem vijeku današnji Dvigrad nazivao *Monte Castello* ili *Moncastello*, a druga je utvrda nosila naziv *Castel Parentino*. Pronađeni arheološki nalazi, otkriveni 1906. prigodom gradnje lokalne ceste od Kanfanara do Mrgana, nedvojbeno potvrđuju da je to područje bilo naseljeno još u prapovijesti, a kontinuitet života postojao je sve do početka XVIII. stoljeća, kad su se posljednji stanovnici Dvigrada trajno preselili u obližnji Kanfanar. U ovom je prilogu autor analizirao tri najinteresantnije, ali svakako i najpoznatije priče/predaje iz prošlosti tog važnog naselja: predaju o osnutku grada, predaju o kugi i predaju o Henryju Morganu, glasovitom engleskom gusaru iz XVII. stoljeća. Spomenute se priče već stoljećima prenose od starijih mlađim naraštajima te su i danas dio osebnog dvigradskog imaginarija.

Helena Brautović

ANALIZA TERMINOLOŠKIH ODREDNICA PUTOPISA *PUTOVANJA I OGOVARANJA* LIJERKE DAMJANOV-PINTAR

U radu se analizira zbirka putopisnih eseja *Putovanja i ogovaranja* Lijerke Damjanović–Pintar. Raščlamba se temelji na književnopovijesnoj retorici putopisa prema teorijskoj podlozi Deana Duda u knjizi *Priča i putovanje*. Od sedam terminoloških odrednica Dudine teorije (obrazloženje, itinerarij, subjekt putopisnog diskursa, leksikon, dotematizacija, priča i naslovljenik) determinirane su i analizirane dvije dominantne, od kojih je najistaknutija subjekt putopisnog diskursa jer se autorica legitimira na tri načina, odnosno sam se subjekt putopisnog diskursa legitimira pomoću roda, svoje profesionalne usmjerenosti i ideologije. Druga po redu zastupljena kategorija je leksikon, a najvažniji je unutar navedene kategorije motiv kulturno-povijesnih obavijesti. Ostale karakteristične odrednice putopisa su donekle prisutne u tekstu, no nisu ravnomjerno raspoređene niti su jednako vrijedne.

Jelena Bulić

PREVIŠE I NEDOVOLJNO: PANKERSKI AUTOBIOGRAFSKI STRIP ULLI LUST

Ulli Lust, poznata austrijska autorica stripova, objavila je 2009. autobiografski strip *Heute ist der letzte Tag vom Rest deines Lebens* [Danas je posljednji dan ostatka tvoga života], čiji je prijevod na francuski *Trop n'est pas assez* (2010.) godine 2011. osvojio nagradu Artemisia, koja se dodjeljuje ženama u stripu. U gusto iscrtanom autobiografskom stripu čija se radnja odvija sredinom 1980-ih u Beču i Italiji šesnaestogodišnja Ulli dolazi u Beč sa sela kako bi pohađala umjetničku školu. Mlada, nemirna i znatiželjna Ulli odmah se uključuje u živu bečku pankersku scenu te upoznaje nimfomanku Edi, s kojom kreće na put samootkrivenja i odrastanja. Bez novca i dokumenata duo autostopom i pješice putuje Italijom, doživljavajući mnoge (ne)zgode. Dva desetljeća poslije Ulli se odlučuje na crtanje i pričanje tog događaja koristeći se svojim onodobnim dnevničkim skicama i zabilješkama. Priča je to o ženskom skitanju, lutanju, potrazi, bježanju, nerazumijevanju i svakodnevnoj borbi u susretu sa sobom i drugima. Dok je mlada Ulli skitnica koja pušta da je vodi cesta bez ideje o dolasku i povratku, starija Ulli jest putnica koja prati narativne postaje i stanice, nikad ne gubeći iz vida povratak kući i svršetak priče. Kako (se) (is)pripovijeda sebstvo (A. Cavarero) u ženskom? *stripu ceste* i koje su to vizualno-(ne)-narativne strategije koje sudjeluju u pripovijedanju vlastite priče, pitanja su na koja želim ponuditi odgovor(e), ali i otvoriti neke nove priče.

Viktorija Car

TELEVIZIJSKE VIJESTI: IZVJEŠTAVANJE ILI PRIČANJE PRIČA

Komunikacija čija je zadaća prenijeti informaciju, ako nije na razini znaka, najčešće je zadana strukturom priče, i to ne samo kad je pisana ili verbalna već i kad je vizualna. I u novinarstvu su se oduvijek, osim u najkraćim novinarskim oblicima, pripovijedajući prenosile informacije o događajima, ljudima i pojavama. George Mead je još 1926. godine pisao o dva modela novinarstva: informativnom i pripovjednom, a kasnije su narativnu strukturu vijesti proučavali mnogi (G. Tuchman, J. Fiske i J. Hartley, R. Silverstone, J. W. Carey). Pripovjedni stil izvještavanja prisutan je u svim duljim novinarskim oblicima, u tiskanom, elektroničkim i u digitalnim medijima. Ipak, novinarke i novinari rijetko će se složiti da je njihov posao pripovijedanje.

Zadaća je ovog istraživanja odgovoriti na pitanja: Jesu li televizijske vijesti koje gledamo na hrvatskim televizijama strukturirane kao priče? Koje pripovjedne elemente novinari upotrebljavaju u televizijskim vijestima? Kojim se metaforama i simbolima najčešće koriste u televizijskim vijestima? Kojim se mitovima i mitološkim strukturama novinari najčešće koriste u izvještavanju?

Istraživanje je provedeno na slučajnom stratificiranom uzorku televizijskih vijesti emitiranih u središnjoj informativnoj emisiji *Dnevnik* HTV-a od 1991. do 2006. godine te u emisijama *24 sata/Dnevnik* Nove TV i *Vijesti* RTL-a u 2005. i 2006. godini. Analiza je napravljena istraživačkom metodom analize sadržaja (kvantitativnom i kvalitativnom) te analizom narativa, a mitološke strukture i njihova povezanost s društveno-političkim i ekonomskim kontekstom istražene su u dvjema studijama primjera – o hrvatskim braniteljima i o hrvatskim tajkunima.

Lada Čale Feldman

O ŠTETNOSTI DUHANA ... I KORISTI OD GENERIČKIH DINSTINKCIJA

Osvrtom na žanrovski karakter Čehovljeve jednočinke *O štetnosti duhana* izlaganje će se zaputiti do rasprave o odnosu analitičkih kategorija "priče" i "pričanja" s jedne te "drame" i "izvedbe" s druge strane, neobično uzavrelog predmeta diskusije suvremene naratologije (usp. bibliografiju u Hühn i Sommer 2012), koje se odvijaju na tragu starih antičkih distinkcija između dijegeze i mimeze ili novijih napora da se samosvojnost drame utemelji isključivo u njezinoj izvedbenoj namjeni. Tu je distinkciju međutim uspješno potkopala upravo folkloristička teorija *izvedbe* usmenoga *pričanja*, koja je svojedobno i u nas dovela do prijepora naratoloških s teatrološkim pogledima na događaj usmenog pripovijedanja (usp. Čale Feldman 1993). Usto, teorijske formulacije koje razliku dvaju diskurzivnih modusa nastoje utemeljiti u komunikacijskim modelima pokazuju simptome hijazmičkog odnosa ili uzajamnog obgrljivanja: izvanjski i unutrašnji okvir drame predočuju se pripovjednom shemom pošiljatelj-poruka-primatelj, s time da posredni okvir izostaje (tj. njegovo mjesto zauzima kazališni aparat), dok se u analizi pripovijedanja terminologija funkcije pripovjedača (glas i fokalizacija) derivira iz živih izvedbenih okolnosti, kao da pripovjedačevo tijelo govorno istupa i promatra ono o čemu pripovijeda (usp. Punday 2003) unutar izvanjskog "kazališnog okvira", tj. izvedbene situacije (usp. Fludernik 2008).

Primjera književnih i kazališnih djela koja prkose "zakonu žanra" nikada nije manjkalo, od Rojasove drame romanesknog opsega *Celestine*, preko "dramatiziranih" romana Henryja Jamesa, Dostojevskog ili Krležje, do postmodernističkih dramatičarskih naracija (usp. Richardson 2001) i doslovnih izvedbenih čitanja pripovjednih klasika (usp. Fuchs 2011). Današnja se diskusija povijesno teško sagledivog polja generičkih hibridizacija nastoji odvijati u terminima kognitivističkog pristupa, koji u žanrovima gleda razmjerno stabilne i odjelite, a onda i načelno preklopive "mentalne sheme" (usp. Sinding 2005), no možda mentalna mapa odnosa "drame" i "priče" nalikuje Möbiusovoj traci, omiljenoj figuri psihoanalitičke teorije, koju našoj svijesti isporučuje iskustvo sna – sileći je da budno tetura od neposredno doživljene "dramatizacije" do naknadnog "pričanja", i obrnuto.

Hrvoje Čargonja

FENOMENOLOŠKA ANALIZA UTJELOVLJENE ESTETIKE NARACIJA RELIGIJSKOG ISKUSTVA

Polazeći od razumijevanja estetskog kao vrijednosne percepcije i pojačanog značenja te posljedične činjenice da je obraćanje pažnje na tjelesnost uključenu u doživljajni i predstavljeni aspekt iskustva pod snažnim utjecajem kulturnih predodžbi o estetskom, namjera mi je u svom izlaganju pokazati kako takav fenomenološki pristup naracijama iskustva može razotkriti poveznicu između, s jedne strane, tjelesnog i osjećajnog te, s druge, društvenog i vrijednosnog. Središnju ulogu u razumijevanju te poveznice ima pojam estetskih vrijednosti koje se, slijedeći Desjarlaisa, ali i druge istraživače poput Csordasa, Throopa ili Geurtsa, mogu razumjeti kao kulturne reprezentacije obrazaca, pravilnosti i navika u obraćanju pažnje unutar pojedinog kulturnog umještenja, koje određena skupina ljudi prepoznaje kao zdravorazumske. Tako se pojam estetskih vrijednosti nudi kao koristan hermeneutički alat za razumijevanje podudarnih obrazaca između predobjektivnih i objektivnih aspekata iskustva, između življenog iskustva i "tehnologija sebstva" (M. Foucault) koje ga oblikuju. Takva teorijska razmatranja poduprijet ću prije svega primjerima iz vlastitog istraživanja naracija religijskog iskustva u pokretu Hare Krišna, zapadno orijentiranog hinduističkog, teističkog pokreta koji proizlazi iz gaudijsko-vaišnavske tradicije poznate po deifikaciji estetike devocijskih osjećaja, a čija se teologija temelji na indijskoj teoriji drame poznatoj kao *rasa* teorija. Izlaganje će demonstrirati kako su kontrola, intimnost i igra upravo tri najvažnije teme, odnosno estetske vrijednosti koje oblikuju tjelesnost i osjećajnost izražene u naracijama religijskog iskustva među pripadnicima te religijske manjine, a koje su simbolički, tjelesnim tropima, duboko ukorijenjene u gaudijsko-vaišnavskom teološkom diskursu.

Lidija Dujić i Ludwig Bauer

SAN KAO IZVOR NARATIVNIH MODELA OD BAJKE DO ROMANA

Rad se temelji na razmatranju dijela književnog rada Ludwiga Bauera – od definiranja bajke kao ispričanog sna, preko autorskih bajki koje istodobno podržavaju i destruiraju tradicionalne modele, do novopovijesnih romana koji se narativnim tehnikama vraćaju prirodi sna, a u psihoanalitičkoj epizodi uvode i samoga S. Freuda. Bauerovi se tekstovi analiziraju i komparativno – u odnosu na slične postupke prisutne u prozama G. G. Márqueza, A. Oza i O. Pamuka. Teorijska i praktična iskustva književnika dopunjuju se u znanstvenoj analizi koja polazi od Freudova tumačenja sna kao skraćena i krivo shvaćena prijevoda (cenzure snova) prema Barthesovoj žudnji i nasladi kriptografijom pisma do tekućih identiteta Z. Baumana – i novih ne-mjesta što snu pridružuju (narativnu) tržišnu vrijednost.

Naglasak je rada na sinergiji pristupa – autoanaliza književnika i autora teorijskih tekstova s međunarodnom recepcijom povezuje se sa znanstvenim objekcijama filologinje.

Sanja Đurin

O ANALIZI DISKURSA, METODI ZA KOJU SU PRIČE MJESTO (POLITIČKOG) PREGOVARANJA

Analiza diskursa na mala vrata, sramežljivo i još uvijek nailazeći na nerazumijevanje, ulazi u humanističke i društvene znanstveno-istraživačke krugove u Hrvatskoj. Ovim izlaganjem nastojat će se obrazložiti kako analiza diskursa rješava izazove društvenih i humanističkih znanosti da ne upadnu u perpetuirano konstruiranje nečega što bi bilo *istinita* priča o nekom aspektu društvene stvarnosti. Naime, analiza diskursa ne govori o tome koje je tumačenje društvene stvarnosti ispravno/istinito (od čega su danas odustali i sami hermeneutičari), već se koristi različitim oblicima pripovijedanja (intervjuima, arhivima, muzejima, dokumentima, službenim politikama, znanstvenim i književnim tekstovima, filmom itd.) kako bi detektirala taktike i strategije iskorištene u stvaranju hegemonijskog diskursa o određenom društvenom fenomenu. Umjesto utvrđivanja istina, analiza diskursa se bavi okolnostima koje od priče/ događaja čine frontu ili medij za političko pregovaranje i djelovanje. Fokus se, između ostaloga, skreće na pitanja o tome tko stvara priču i pod kojim uvjetima. Zbog toga je analiza diskursa kao metoda istraživanja posebno korisna u graničnim slučajevima, kad priču konstruira dominantna strana, a na štetu obespravljenih, potlačenih, ušutkanih, marginaliziranih skupina ili kad hegemonijski diskurs stvara upravo takve marginalne skupine.

Ljiljana Gavrilović

FAN-FICTION: PRIČE IZ UKRŠTENIH STVARNOSTI

Priče koje nastaju u okviru fanovske produkcije, oblikovane povodom/oko popularnih romana, stripova, televizijskih serija, filmova, digitalnih igara i drugih medijskih proizvoda, smatraju se relativno novim oblikom iskazivanja kreativnosti, koji je lociran u 20. vek.

Međutim, fanovska produkcija, koja je u potpunosti otvorena, vrlo često neautorizovana i u kojoj učestvuje ogroman broj ljudi, u velikoj meri nastaje veoma slično kako su nastajali produkti tzv. "tradicionalnih", "narodnih" kultura. Oko poznatih zapleta, u zadatim svetovima, grade se nove priče u kojima svaki pojedinac dodaje sopstveno zrno kreativnosti i sopstveno viđenje stvarnog i zamišljenih svetova. One funkcionišu unutar novih zajednica, formiranih ne više na osnovu pretpostavljenih srodničkih i/ili stvarnih teritorijalnih bliskosti, nego na osnovu zajedničkih interesovanja, emocija i (relativno) jedinstvenog viđenja sveta.

Analiza tih priča treba da pokaže da one, poput bajki i velikih mitova iz prošlosti kreiranih angažovanjem brojnih pojedinaca unutar zajednice u kojoj bajka/mit funkcioniše, tvore komplikovane strukture kojima se objašnjavaju kako odnosi i pravila u zamišljenom, tako i (poželjni) odnosi u stvarnom svetu i daju lepotu i radost stvarnim, naizgled jednoličnim svakodnevnim životima svojih autora i svih ostalih članova zajednice koji dele istu strast.

Nataša Govedić

PRIPOVIJEDANJE ILI PEDAGOGIJA ALTERNATIVNIH SVJETOVA

Čikaška je pedagoginja Vivian Gussin Paley zaslužna za pedagošku praksu u kojoj dijete ima priliku u grupi vršnjaka "započeti rečenicu priče o sebi", "nastaviti tu rečenicu zajedno s drugom djecom" i prepoznati do koje je mjere "moja priča" uvijek na različite načine povezana s "tvojom pričom", odnosno do koje je mjere pripovijedanje svakodnevna, koliko i modelna praksa stvaranja ne samo zajedništva u razredu nego i komunikacijske platforme usvajanja svih ostalih znanja. Za Paleyjevu je dječji kontinuitet pripovijedanja "o sebi" neraskidivo povezan s čitanjem priča "o drugima", zbog čega se pripovijedanje definira mnogo šire od usvajanja žanrova oficijelne književnosti unutar okvira nastave hrvatskoga jezika (kako je kod nas uobičajeno). I mnoge druge emancipatorske pedagogije (Rudolfa Steinera, Marie Montessori, Susan Isaacs, Paola Freirea, Willa Ryana itd.) naglašavaju da su pripovijedanje i čitanje veoma različitih vrsta tekstova u razredu preduvjet razvijanja i poticanja dječje otvorenosti prema vrlo različitim modelima mišljenja i toleriranja vrijednosnih kriterija koje izvjesno ne usvajamo unutar obiteljskog kruga. Priče su istodobno paradigme najintimnijih, koliko i alternativnih svjetova, zbog čega ih je potrebno mnogo slojevitije integrirati u školski kurikulum. Tomu nasuprot, hrvatski učenici čitaju lekturu kao izbor obveznih i "izvrsnih" knjiga koje se čitaju u izoliranom kontekstu jednokratnog fokusa na priču, što stvara sasvim drukčiji stav i prema čitanju i pripovijedanju. U pitanju je nametnuti okvir i izbora tekstova i njihove interpretacije, zbog čega lektira doista pridonosi dječjoj jezičnoj kompetenciji i općoj kulturi, ali sasvim sigurno ne uspostavlja dugoročno prijateljstvo između knjige i djeteta. Zbog svega rečenoga smatram da je važno propitati kako djeca u osnovnim i srednjim školama stvaraju i tumače priče, odnosno založiti se za mnogo širi dijapazon čitanja (ne samo na satovima hrvatskoga jezika nego i na nastavi prirode i društva, unutar geografije i povijesti, na satovima likovnog i glazbenog odgoja, čak i na satovima matematike kao discipline za koju je neobično važna precizna jezična formulacija zadataka), kao i za pravo djece da sustavno izgovaraju i zapisuju "vlastite priče", koje im omogućuju i emocionalno i akademsko usvajanje čitavog niza socijalnih, jezičnih i etičkih kvaliteta.

Maša Grdešić

HEROINES KATE ZAMBRENO: ISPOVIJEST, TEORIJA, BLOG

Kate Zambreno autorica je dvaju romana (*O Fallen Angel* i *Green Girl*), teorijske rasprave *Heroines* i bloga *Frances Farmer Is My Sister*. Njezina knjiga *Heroines* nastala je preradom postova na blogu na kojem se bavila "modernističkim suprugama", poput Zelde Fitzgerald i Vivien(ne) Eliot, te poslijeratnim spisateljicama, poput Plath, Rhys i McCarthy, ali i vlastitim frustracijama (društveni i ekonomski položaj nezaposlene spisateljice, brak sa znanstvenikom i stalne selidbe po američkim sveučilišnim gradićima, tjelesnost, moguća mentalna bolest, teškoće pisanja itd.). *Heroines* su tako istodobno teorijska knjiga i ispovijest te svojevrsni politički manifest za "žensko" pisanje, osobno i emotivno, kojim sebe pretvara u junakinju vlastitog teksta. Premda takav način pripovijedanja kombiniranjem teorije i autobiografije sam po sebi nije novost, ovdje je riječ o knjigama nastalima novim tipom komunikacije: izvorno napisani za blog, tekstovi su se modificirali u raspravama s čitateljicama bloga te zadobili svoje mjesto u određenom tipu zajednice – zajednice književnih blogerica opsjednutih sličnim problemima. S obzirom na to da je ispovijest prevladavajući internetski žanr, rad Kate Zambreno posebno je važan jer, i sama se koristeći tim žanrom, postavlja dragocjena teorijska pitanja o razlici između ispovijesti autora i ispovijesti autorice koju književna historiografija još uvijek održava, pri čemu je prva ipak književnost dok druga ostaje samo ispovijest, o tome jesu li sve ispovijesti roba ili se neki primjeri mogu uz određene argumente iskupiti kao politički ili estetski vredniji od drugih, gdje je granica (i ima li je) "dobrog ukusa" u ispovijesti a što je "pretjerano" razotkrivanje itd. Izlaganje će se fokusirati na proces transformacije bloga u knjigu te na pitanje njezine žanrovske pripadnosti, kao i na preispitivanje kulturnog statusa ženske ispovijesti.

Renate Hansen-Kokoruš

SLIKE DJETINJSTVA I MLADOSTI: NARATOLOŠKO OBLIKOVANJE SJEĆANJA

U središtu istraživačke pozornosti je prikazivanje vlastitog djetinjstva i mladosti iz perspektive homodijegetskog pripovjedača, koji to obično izlaže sa zrelijeg stajališta odrasla čovjeka. Izlaganje će se baviti pitanjem kojim se naratološkim postupcima služi pripovjedač i kako se oblikuje predodžba o toj davnoj prošlosti iz vremenski udaljene perspektive. Načini prizivanja sjećanja će se tematizirati kao naratološko oblikovanje, pri čemu će se pažnja posebno obratiti na maskiranog pripovjedača, tj. na pitanje koliko se svijest jednoga lika u različitim razdobljima prikazuje diferencirano (s mogućom infantilizacijom). Istraživanje će se temeljiti na pripovijetkama i romanima G. Tribusona (*Povijest pornografije*), J. Pavičića (*Opća povijest nogometa*), M. Brkljačića (*Očev čuveni bijeli grah sa svinjskim repićima*), J. Matanović (*Udarac u psihu*) i dr.

Jasna Held

VAŽNOST NARODNIH BAJKI I UMIJEĆE PRIPOVIJEDANJA

Bajke (narodne bajke i priče, tradicijske priče, mitovi, legende i predaje) narodno su blago prisutno u svim narodima svijeta i stoljećima su, čak i tisućljećima, usmenom predajom održavane na životu, ponajprije pripovijedane samo odraslima, odgajajući naraštaje u najvišim vrijednostima čovječanstva, razvoja čovjeka i njegova bića. Razvojem tehnologije prvo se zanemaruje živa riječ pripovijedanja, potom i bajke i priče, te s vremenom postaju samo blijedi odrazi prošlosti kao literarni spomen kulturnog podrijetla.

Današnji su problemi u razvoju djece brojni. Najuočljiviji je i posljednjih godina najčešći problem govora, izgovora i izražavanja. Manje je uočljiv problem imaginacije djeteta i njegove kreativnosti.

Albert Einstein je rekao: "Ako želite da vam dijete bude pametno, čitajte mu bajke! Ako želite da bude još pametnije, čitajte mu bajke još više!"

Bajke su nepregledan izvor mašte. Bajke potiču maštu, razvijaju je, uče nas. Slušajući bajke dijete razvija bogat unutarnji život, vrlo aktivan i vrlo poticajan za kasniji razvoj kao individualca. Slušajući dobro i pravilno izgovorenu riječ, dijete je uz poetičnost bajke prima ravno iz 'izvora', oblikujući time i svoj vlastiti svijet, svoju vlastitu riječ i govor.

Barbara Ivančič Kutin

PRIPOVEDOVALSKI PROCES V ŽIVO KOT NIZ PRIPOVEDNIH DOGODKOV (ZGODB) V KONTEKSTU VEZNIH BESEDIL (REFLEKSIJE UDELEŽENCEV)

V prispevku bodo predstavljeni izsledki empirično-analitične folkloristične raziskave pripovedovalskega procesa v zasebnih, neformalnih okoliščinah. V fokusu opazovanja je pripovedovalski proces v majhni, zasebni skupini ljudi, ki se med seboj dobro pozna.

V takem kontekstu se v strnjenem časovnem intervalu lahko zvrsti niz zaokroženih enot *pripovednih dogodkov* (zgodb). Toda pripovedovalski proces ni sestavljen le iz niza zaključenih zgodb: v premoru, ko se ena zgodba konča in se hkrati še ne prične naslednja, med udeleženci poteka komunikacija, v kateri so pogosto izražene refleksije na slišano zgodbo in se porajajo asociacije za nadaljevanje ali nenadaljevanje pripovedovanja zgodb. Te sekvence komunikacije, ki jih avtorica poimenuje *vezna besedila*, so ključne za potek in razvoj pripovedovalskega procesa. Na potek pripovedovalskega procesa torej vplivajo vsi udeleženci, ne le tisti, ki pripoveduje, pač pa tudi tisti, ki sprejemajo (poslušajo, gledajo, komentirajo, se emocionalno odzivajo...). Vsak udeleženec prevzema specifične vloge, ki na različne načine vplivajo na vsebinski in izvedbeni (jezikovni in nejezikovni) potek pripovedovalskega procesa tako v fazi pripovedovanja zgodbe kot v fazi pogovora na ravni veznega besedila. Ob tem je treba upoštevati tudi vlogo in vpliv navzočnosti raziskovalca in tehničnih pripomočkov za dokumentiranje (diktafon, videokamera, fotoaparati, zapisovanje...).

Predstavljen bo tudi problem prenosa živega pripovedovalskega procesa v grafično obliko, ki je podlaga za nadaljnje raziskovalno delo (ali objavo gradiva). Ob prenosu naravne komunikacije v tehnično obliko (audio, video, grafično) namreč pride do izgube informacij (emocionalne, vizualne in akustične prvine), ki jih naslovnik lahko sprejema, zaznava in razume le ob osebni navzočnosti v živi situaciji. Zato avtorica predlaga zapis kot prekodiranje, ki ohrani čim več informacij o elementih konteksta in tekstore, in sicer s pomočjo dialektološke fonetične transkripcije, s sočasnimi opombami o teksturi (izvedbi) ter natančno deskripcijo konteksta (z upoštevanjem veznih besedil).

Izsledki raziskave so objavljeni v znanstveni monografiji *Živa pripoved v zapisu: Kontekst in tekstura folklornih pripovedi Tine Kravanja iz Bavšice*. ZRC SAZU, Ljubljana: 2011.

Renata Jambrešić Kirin

NOVE VELIKE PRIČE O EUROPSKOJ POVIJESTI

Problem identifikacije evropskih građana s evropskom poviješću pokušava se riješiti uz pomoć "velikih priča" (*master narrative*) koje bi trebale nadrasti nacionalne povjesnice, a ujedno afirmirati potisnuto i prešućeno pamćenje diskriminiranih i marginaliziranih skupina u svakoj od njih. Cilj je pomiriti konfliktne naracije prošlosti i suprotstavljena iskustva Europljana, a posebice povijest podjela i neprijateljstava u 20. stoljeća, kako bi se ojačali integrativni procesi u sadašnjosti i stupanj kohezije u budućnosti. *Europska kuća povijesti (La maison de l'histoire européenne)* će kao krovna muzejska institucija biti otvorena u Bruxellesu do kraja 2015. godine, a trebala bi postati "forum za diskusije i refleksije" o povijesti te ustanova koja nudi multiperspektivnu, multivokalnu i multijezičnu sliku evropske prošlosti. No osnovni problem stvaranja integrativne i afirmativne naracije nije samo utilitarno žrtvovanje historijskog razumijevanja u ime "korisnosti povijesti" za novi pedagoški pothvat, nego i pitanje kako etikopolitički i poetički pomiriti monumentalne i kritičke, velike i male priče, fragmentirane i konfliktne (pri)povijesti u kojima dominiraju elementi supremacije i diskriminacije. Okretanje kulturnom pamćenju i sjećanju, koje ima sposobnost preoblikovati a ne tek izraziti (post)nacionalne identitete, nosi sa sobom ničeansku opasnost od miješanja digitalnih, protetičkih i antikvarnih artefakata te opravdanu bojazan, o kojoj svjedoče postsocijalistička društva, da kultura sjećanja podržava mehanizme kontrolirane amnezije i selektivnog prisjećanja. Prigrivši tezu H. Whitea kako historijsko pripovijedanje počinje nesporazumom i neslaganjem, a ne konsenzusom, rad će posebice analizirati oblikovanje novih naracija na sistemskom procijepu između "prestiznog teatra" muzejskih projekcija o evropskom identitetu i stvarnosti nacionalnih kolektiva, novih socijalnih skupina te "tvrdih" geopolitičkih granica.

Tatjana Jukić

SIMPTOMATSKA PRIČANJA U PRVOME SVJETSKOM RATU: PSIHOANALIZA I KNJIŽEVNOST

Možda je prvi opis psihoanalize kao tipa pričanja dala jedna od njezinih najpoznatijih pacijentica, Anna O., kad je naziva *the talking cure*. U studijama o psihoanalizi u ratnim uvjetima, točnije, u uvjetima svjetskog rata, Viktor Tausk će jednu skupinu isključiti iz toga tipa pričanja: seljake mobilizirane u austrougarsku vojsku, posebno slavenske seljake. Ta je pozicija za psihoanalizu kritična jer upozorava da psihoanalitičke narative determinira isključenje. Nadalje, budući da to isključenje koincidira sa svjetskim ratom, postavlja pitanje o biopolitici psihoanalize, odnosno o psihoanalizi kao specifičnoj biopolitici. Za tu je poziciju zauzvrat kritična opaska Ivane Brlić Mažuranić. Kad komentira *Priče iz davnine* iz 1916. – naraciju koja zaziva slavenski *kolektiv* kao zalog svoga imaginarija – ona inzistira da ne može govoriti o genezi te naracije, nego samo o njoj kao pričanju. Postavivši pričanje na mjesto geneze, Ivana Brlić Mažuranić slijedi postupak neobično nalik onomu iz psihoanalize; inzistirajući, međutim, na slavenskom kolektivu kao zalogu takva pričanja, njezina književnost otvara prostor za preispitivanje psihoanalitičkoga vrednovanja narativa kao kritičkog instrumenta, ali i za zahvat u biopolitički kompleks psihoanalize.

Sara Jurčić

PREKO METANARACIJE DO IDENTIFIKACIJE: (ETNOGRAFSKO) ISTRAŽIVANJE PSIHOMITOLOŠKIH DRUGOSTI EKSTERNALIZIRANIH HRVATSKIM USMENIM PREDAJAMA

Izlaganje polazi od referencijalnih kreatura kolektivnog nesvjesnog koje *nijemo postoje* u svijetu uma ili prostora do trenutka kad se pretaču u riječi, priču. Duša želi priče, a um ih potrebuje kako bi kanalizirao i projicirao te likove podsvijesti, a sve da bismo je svjesno razumjeli te postulirali vlastite (s)ličnosti. Te priče – najčešće likovima Dobra i Zla kao parafernalijama ljudske po(ds)vijesti – mitskim kreacijama najbolje prikazuju sublimne težnje određene epohe i zajednice. No, jesu li kritičko-mitotvorne dokse koje je stoljećima konzumirala koherentna zajednica danas – u doba moderne opskurnosti, invertiranja fokusa s duhovnoga na materijalno i vladavine *homo oeconomicusa* – još uvijek idealni modeli koji, kodiranim jezikom i proizvodnjom značenja u vlastitom kulturnom kontekstu, služe strukturiranju identiteta?

Predavanje će se dotaći nekih hrvatskih psihomitoloških *persona* te ih kratko analizirati jedinicama strane i domaće literature, usmenih predaja skupljenih na terenu od 2009. do 2012. godine te ispitati njihov status i moguće pandane danas, kao i iznijeti mišljenja mladih Istrana uz pomoć statističkih podataka obrađenih rezultata ankete.

Jesu li i trebaju li priče iz naroda uvijek pretendirati na istinitost? Koliko je važna estetska funkcija u prenošenju simboličkog sadržaja nesvjesnog? Kako zajednička nit uspijeva presjeći naizgled nepomirljive kulturne, a na kraju i individualne mentalne crte i kako se priče kroz čitavu povijest uspješno obraćaju svim razinama ličnosti? Koja je uloga pripovjedača i živog konteksta u spajanju razina svijesti? – samo su neka od pitanja na koja ćemo odgovoriti, pomažući se pritom i teorijskim znanjima Brune Bettelheima, Maje Bošković-Stulli, Marie-Louise von Franz, Rolanda Barthesa i drugih.

Ivana Katarinčić

ELOKVENTNOST PLESNOG TIJELA

Polazeći od teze da ples nije neverbalna, nego nevakalna aktivnost, u izlaganju će se propitati slojevitost i mogućnosti plesnoga teksta koje donosi plesna izvedba te odnos pisanoga teksta koji nastoji objasniti plesnu izvedbu i plesnoga teksta koje tijelo stvara i nastoji opravdati.

Već prvi potezi scenske koreografije prikazuju da je ples težio biti tekstualan i diskurzivan. Ples verbalno i tekstualno iskazivim čine okolnosti njegova odigravanja, plesom stvorene ideologije i filozofije, tragovi koje plesna izvedba ostavlja, a iskazivih u nizu utjecaja (na plesače, publike i društvo općenito). Pritom, iako postoje alati za analizu fizičkog pokreta, ne postoji aparatura kojom bi se detektirala značenja pokreta. Bez adekvatno prevodivog jezika, osiguran je plesnom tekstu nebrojen niz asocijacija i interpretacija, u nekih plesnih oblika sputanih tradicijskom fabulom ili programskom knjižicom, a u drugih upravo potenciranih popratnim tekstualnim sadržajem.

Ivan Kovačević i Dragana Antonijević

DVA PRIPOVEDANJA IDENTITETA

Specifične populacije sa fluidnim identitetima suočavaju se sa spoljnom izgradnjom sopstvene posebnosti dok retko i sporadično etabliraju svoja opredeljenja i javnoj areni. Identitetska osećanja takve populacije grade u korelaciji sopstvene intimnosti (svesti), "kulturne intimnosti" i raznih identitetskih inputa.

Razne vrste pripovedanja igraju značajnu ulogu i u iskazivanju identitetske intimnosti i u elaboraciji inputa koji se fluidnim populacijama serviraju. Takva pripovedanja, u skladu sa površno prepoznatim žanrom, omogućavaju slobodnu igru različitih sastojaka svesti i uputstava o tome kako se treba osećati.

U kreiranju *gastarbajterskih* identiteta sagledaćemo koliko i kako dve vrste pripovedanja, kroz svoje reprezentante, deluju na stvaranje predstava o osobenosti i na transformacije tih predstava tokom vremena. Kao reprezent književnog pripovedanja poslužiće nam roman Darka Markova *Sumrak u Bečkom kolodvoru*, a kao predstavnik publicističkog narativa knjiga *Svijet u sjeni* Nenada Popovića. Oba pripovedanja ćemo sagledati i kao izvore za razumevanje identitetskih nedoumica, ali i kao kreatore predstava o mestu gastarbajtera u prostoru između dva mesta življenja.

Ivana Kukić Rukavina

VITEZOV NAKLADNIČKI NIZ IZ PRIČE U PRIČU

Grigor Vitez (1911. – 1966.), hrvatski pjesnik, prozaik, prevoditelj, antologičar, kritičar i urednik, nesumnjivo se može svrstati među umjetnike koji su svojim stvaralačkim radom obogatili nacionalnu književnu i kulturnu baštinu. Ponukan željom da se djeca obrazuju i pisanom, umjetničkom riječju, početkom pedesetih godina 20. stoljeća doživotno se posvetio uredništvu i neposrednom izdavaštvu. U razdoblju od 1951. do 1966. godine pokrenuo je i uređivao veći broj nakladničkih nizova za djecu i mladež, od kojih su neki ostavili važan trag u hrvatskoj dječjoj književnosti. Dok je radio u Omladinskom izdavačkom poduzeću *Novo pokoljenje*, a kasnije i u Izdavačkom poduzeću *Mladost*, gdje je bio glavni urednik, zapazio je da pri tiskanju knjiga ostaje višak papira koji naposljetku završava u smeću. Svjestan dragocjenosti papira, dosjetio se kako ga iskoristiti. Znajući da djeca vole male stvari, osmislio je nakladnički niz *Iz priče u priču*, koji se tiskao upravo na tom papiru, a objavljeno je stotinjak svešćica vrlo malog formata – svega 9,1 x 6,4 cm. Iako su bili tako maleni da su jedva nalikovali na "pravu" knjigu, sadržavali su sve relevantne podatke (ime djela i autora te ilustratora, urednika, korektora, izdavača i sl.) koje sadrže svesci standardiziranih formata. Imali su i ilustracije u dvije do tri boje te su bili tiskani na latinici i na ćirilici. Svaki je svešćić uvodio male čitatelje u jednu ili dvije nove priče, stoga je niz i dobio ime *Iz priče u priču*. Riječ je bila o narodnim pričama iz različitih zemalja svijeta te kratkim pričama renomiranih jugoslavenskih, ali i svjetskih pisca.

Gordana Laco i Siniša Ninčević

MJESTO, VRIJEME I OSOBE U HRVATSKIM USMENIM PRIČAMA

U tradicijskim usmenim pričama pripovijeda se o kakvim osobama, pojavama, događajima. Vrijeme o kojem se pripovijeda neko je vrijeme u prošlosti i obično nije točno određeno, ali tijekom radnja o kojima se pripovijeda i točke u vremenu i prostoru u kojima se likovi kreću i djeluju pomno su određeni i označeni. Zato se u usmenim pričama često rabe upućivački izrazi, posebice u bajkama gdje se ne imenuju osobe i mjesta događaja.

U hrvatskome jeziku, i književnojezičnoj normi, usustavljeni su upućivački izrazi, pokazne zamjenice, prilozi mjesta (*ovdje, tu, ondje...*) i vremena (*sada, tada, onda...*) prema osobama sugovornicima u izravnom usmenom sporazumijevanju. U ovom se radu razmatra, na sintaktičnoj i tekstnoj razini, koliko su takve uporabe u hrvatskim usmenim pričama sukladne jezičnosustavnoj i književnojezičnoj raspodjeli, te jesu li odstupanja tek pojedinačne pogrešne, nehotimične uporabe ili imaju možebitna stilska obilježja. Naime, uporaba tih izraza može imati samo ulogu povezivanja i gradnje teksta (kataforičnih i anaforičnih odnosa), ali može biti pripovjedačev svjestan ili nesvjestan izbor kojim oživljava vrijeme i događaje o kojima govori. Pokazat će se da pojedinačne uporabe nisu uvijek dosljedne i nisu posve u skladu s jezičnom normom, dijalektnom i/ili književnojezičnom, ali pokazuju složenu ulogu sveznajućega pripovjedača, posebice u neposrednom usmenom kazivanju.

Usto, izrazi koji označuju mjesto, vrijeme i osobe u hrvatskim tradicijskim usmenim (narodnim) pričama u zapisanim i objavljenim zbirkama usporedit će se s uporabama u nekim današnjim usmenim pričama folklorističkoga tipa snimljenima i spremljenima na internetskim stranicama (npr. *Pričigin* u Splitu). Potvrdit će se time neka bitna obilježja tradicijskih priča, određene strukture, žanrovske zakonitosti u gradnji teksta – priče te uloga pripovjedača u priči i pričanju.

Miroslava Lukić Krstanović

VESTI I PRIČANJA O HUMANITARNIM AKCIJAMA NA TRŽIŠTU EMPATIJE, DISTANCE I MANIPULACIJE

Vesti, pričanja i priče o humanitarnim akcijama predstavljaju svojevrsni medijski, usmenopripovedački komunikativni diskurs i instrument u oblikovanju društvenog, političkog i ekonomskog javnog ogledala. Potresne priče i senzacionalne vesti o siromašnim, bolesnim i ugroženim ljudima, pretočene u apele i filantropska dela, iz svojih dramatičnih svakodnevnica izlaze na tržišta interesa, konkurencija/kampanja, estradno-spektakularnih događaja i propagandi. Etička načela, na taj način, postaju pogodna ili podobna stvari za manipulacije sa etiketom humanosti. Etnološka istraživanja narativizacija humanitarnih akcija zasnivaju se na intervjuima/pričanjima pojedinaca – privatnih darodavaca, predstavnika institucija, medijskim vestima i reportažama sakupljenih od 2000. godine do danas u Srbiji. U krizno-tranzicionom periodu političke i ekonomske nestabilnosti i egzistencijalne ugroženosti, realizacije humanitarnih akcija su bile nesrazmerne sa njihovom potražnjom ili sa praznim mestom filantropske (ne)moći. S jedne strane, humanitarni apeli su često ostajali u domenu pričanja, a pričanja su postajala etalon manipulacija, a manipulacije su hermetizovale krug pomoći do zloupotreba. Izmeštanje humanitarne akcije iz vesti u piču uspostavlja komunikativnu mrežu vrednovanja i procena, udaljavajući se time od svoje suštine – pomoći, idući u susret interpretativnoj distanci. S druge strane, hiperprodukcija, estradizacija, spektaklizacija i ideologizacija humanitarnih pomoći otkrivaju i njihove interesne i propagandne sfere delovanja sa često jednokratnom upotrebom (na primer humanitarni koncerti, humanitarne akcije u okviru festivala ili novčana pomoć javnih ličnosti i dr.). Podaci govore i da je poslednjih godina sve više institucija i fondova koji se zasnivaju na takozvanim nacionalnim i religijskim porukama u etiketizaciji nasleđa (pomoć ugroženim crkvama ili srpskim kulturnim spomenicima). Analiza i primeri ukazuju kako se može pristupiti dekonstruisanju narativa o humanitarnim akcijama u okviru multiplikujućih komunikacija.

Jovan Ljuštanović i Ljiljana Pešikan-Ljuštanović

PRIČE O ŽIVOTU IZMEĐU ISTORIJE I FIKCIJE

Predmet interpretacije biće građa koju je sakupio Jovan Ljuštanović na terenskim istraživanjima obavljenim na području Pešterske visoravni i planine Zlatar (jugozapadna Srbija) u jesen 2009. godine, u leto 2010. godine i u jesen 2011. godine. U razgovorima s više od 60 sagovornika oba pola, Bošnjacima i Srbima, pretežno iz seoske sredine i relativno niskog stepena obrazovanja, u kojima je tematizovano detinjstvo, odrastanje, podizanje dece nekad i sad, pričanje priča, svadba i svadbeni običaji – izdvojio se jedan broj *priča o životu* koje su imale svoju sižejnu celovitost i, time, svoju pripovednu autonomiju. U dobrom delu njih ukršta se niz životnih činjenica i događaja s događajima i činjenicama iz istorije 20. veka, pa i iz istorije vezane za ratove posle raspada SFR Jugoslavije. Rad će se baviti načinima na koji se ukrštaju ta dva reda činjenica tvoreći osobenu usmenu pripovedačku fikciju.

Suzana Marjanić

ULOGA "MITIČNIH PRIČA" (BAJKI) U NODILOVOJ RE/KONSTRUKCIJI "STARE VJERE"

U radu ćemo izložiti Nodilovu alegorijsku interpretaciju epskih pjesama – a posebice ističe *prave/čiste epske pjesme* koje, u usporedbi s *čisto historijskim* pjesmama, određuje kategorijom *čudesa* – i *mitičnih priča* (u njegovu određenju *bajki*) koje sve zajedno atribuiraju kao *prvi izvor* proučavanja mita, a istražuje ih u okvirima Müllerove mitologije prirode (*naturizam*) – teorije mita kao "bolesti jezika". Naime, kao prvotno, dakle, i dragocjeno izvorište mita, Nodilo određuje, njemu svojstvenom, florističkom metaforom – "Vjerski cvijet mita raste na epskoj liji", što će reći u okvirima njegove metodologije – dolazak *do* mita proizlazi *iz/nakon* proučavanja epa. Pritom pored epskih pjesama kao izvorište mita Nodilo određuje i usmene priče koje ipak određuje *slabijim* izvorom *poznavanja* mitova (s obzirom na *samovolju*, improvizaciju kazivača koja je veća – prema njegovoj procjeni – od *samovolje guslara*) i njihovo proučavanje postavlja tek nakon proučenih epskih pjesama. Istina, pritom izdvaja *mitične priče* (bajke) koje – prema Maxu Mülleru, Paulu Baudryju, Angelu de Gubernatisu i Michelu Bréalu – određuje kao posljednju transformaciju mitova. Ukratko, istražiti ćemo ulogu "mitičnih priča" (bajki) u Nodilovoj re/konstrukciji "stare vjere", koju je izložio u opsežnoj monografiji *Stara vjera Srba i Hrvata, na glavnoj osnovi pjesama, priča i govora narodnoga* (1885. – 1890.).

Ljiljana Marks

O INSTITUTU I PRIČAMA

Znanstveni skup *O pričama i pričanju danas* u organizaciji Instituta za etnologiju i folkloristiku (Zagreb, 14. – 16. studenog 2013.) prigoda je da se dotaknemo nekih ključnih mjesta danas već više od šest desetljeća duge povijesti istraživanja priča i pričanja u toj znanstvenoistraživačkoj instituciji. Paradigmatski primjer teorijskih i metodoloških mijena su istraživanja M. Bošković-Stulli, koja su obilježila *zlatno institutsko razdoblje* i protegla se do danas: priča kao predložak za estetskognjivezna, književnoteorijska, dijalektalna, nacionalna, strukturalnolingvistička istraživanja; poimanje priče kao izvedbe, kao jedinstvenoga teksta koji nastaje u suodnosu između pripovjedača, istraživača i publike sa svim važnim izvantekstovnim sastavnicama; priča kao kompleksan pripovjedački žanr koji otvara pitanja terminologije, opsega i recepcije termina kao što su predaja i legenda; priča kao umijeće kolektivnog pamćenja; poraba njihova danas; katalogizacija ili izrada rječnika; pitanja institucionalnog, međunarodnog i domaćeg okružja folklorističkih istraživanja priča i pričanja u Hrvatskoj.

Jasenska Maslek i Zrinka Režić Tolj

TRAGOM PRIČA O ZAKOPANOM BLAGU

Od peljeških narodnih predaja o zakopanom blagu, do spiritističke seanse kojom je jedno blago uistinu pronađeno. Pustolovni duh i neimaština pokretači su ljudskih snova o lakoj i brznoj zaradi, u kojima se isprepliću stvarnost, mašta i fantastika s elementima okultnog.

Julijana Matanović

SVE ĆU TI ISPRIČATI NA KAVI

Poziv na kavu najčešće je poziv na priču, točnije na potpisivanje komunikacijskog ugovora u kojem se odmah raspodjeljuju uloge (onaj koji ima potrebu kazivati pozivom na kavu osigurava slušatelja). Bez kave se, istina, može, ali ona običnom životu priskrbljuje *ono nešto* dodatno, usporedivo jedino s književnošću i pripovijedanjem. *Poći s nekim na kavu* znači obaviti nešto pričom (kava = priča, jer *odlazak na kavu* može biti i priča uz čaj, sok ili vodu...). Nijanse u iskazima poziva na kavu (*Moramo se vidjeti na kavi, Hoćemo li nas dvoje popiti kavu, Sve ću ti ispričati na kavi, Čekaj, a da ti skuham kavu, Nismo ni kavu popili, Nećemo preko telefona, moramo se vidjeti na kavi...*) upućuju i na dodatnu intenciju susreta (sastanka) i na osnovne crte žanra u kojem će se kazivačeva priča realizirati.

Ton kazivanja i tematski sklopovi osnovnog narativnog teksta u uskoj su vezi s vrstom kave (slatka kava, kava bez šećera, kava s mlijekom, kava iz krnjave šalice, kava iz plastične šalice, kava iz *findžana*, kava s talogom...).

Ispijanje kave čest je motiv u literaturi. Osim opisa života u kavanama koje su početkom prošloga stoljeća bile prostor između kućnog i javnog (Antun Gustav Matoš, August Šenoa, Tin Ujević, Miroslav Krleža, Rudolf Habeduš Katedralis...), sam čin ispijanja kave kao poticanja na priču (ali i na pisanje), redovito vezan i uz oslikavanja odnosa među pojedinim akterima, pratit ćemo kroz tekstove Josipa Mlakića, Marije Jurić Zagorke, Slavenke Drakulić, Chaterine Clement, Ivana Slamniga, Honoréa de Balzaca, Davida Albaharija, Irene Vrkljan, Sunčane Škrinjarić i dr.

Ivan Molek

PRIPOVIJEST S UČINKOM? UZ DÜRER STANKA ANDRIĆA

Izlaganje namjerava osvijetliti pojedine aspekte pojma učinka u kontekstu istraživanja priče i pripovijedanja. Stoga će naglasak biti stavljen na analizu proze Dürer S. Andrića iz *Enciklopedije ništavila* (1995.), nastalu u povodu kraćeg zapisa sna njemačkog slikara s noći 7. na 8. lipnja 1525. Dürerov zapis, svojevrsna "tekstositnica" koja je nešto ranije privukla pozornost i M. Yourcenar (*Vrijeme, taj veliki kipar*, 1983.), donosi iskustvo vremena čija je cjelina razdijeljena događajima. I dok će snivač-pripovjedač smjestiti snivane prizore potopa kolosalnih razmjera ("pad [vodenog stupa] vrtoglavo [se] ubrzao, praćen tolikom bukom i tolikim viorom... ") u uzročno-posljedični niz s naprasnim buđenjem iz sna ("...da sam se probudio, tresući se svim udovima"), njegov će današnji komentator radije upozoriti na "jukstapoziciju posve različitih registara stvarnosti" i dosljedno tomu zaključiti kako "nema nikakve priče koja bi prethodila onome što će on [pripovjedač] ispričati; nema nikakva duha u kojemu bi se sagledavala cjelovita ta priča".

U tome se smislu pokazuje prihvatljivim pitati se ne samo *kakav* učinak pripovijest ima (ili može imati), nego *kako* ona učinak ima (ili može imati). S gubitkom referencijalne iluzije i popratnom naknadnom pravdom "nep priznatom vjerojatnom" (R. Barthes) izgleda da relevantnost razlikovanja velikih i malih priča postaje mjerljiva tek iz položaja donedavno nezainteresiranog adresata i novopristiglog aktivnog sudionika u pripovijesti detroniziranja (u literaturi ponegdje čak "profaniranja") velikih priča. Sudionikova dijaloška intervencija, potvrda njegove ili njezine "uvučeniosti", sad ne glasi više "a što je dalje bilo?" već "a koja je sada na redu?". Ovo je ujedno i prigoda pitati se traži li učinak zbiljskoga za sebe status zbiljskog ili status učinka, odnosno prigoda pitati se o uvjetima radikalnog odvajanje jezika od zbilje.

Maja Pasarić

PTIČJE PRIČE: PRIČANJA O VUČEDOLSKOJ GOLUBICI U ARHEOLOGIJI I IZVAN NJE

Prema Brianu Faganu jedna od glavnih zadaća arheologije je ispričati priče o prošlosti – nešto od čega se mnogi arheološki tekstovi sve više udaljavaju težeći prema usko specijaliziranom, isključivo akademskom, pomalo apstraktnom te nejasnom. Neki bi čak dodali i to da se aktualnim sužavanjem fokusa arheološkog propitivanja gubi primarni ljudski aspekt same discipline, a mogućnost njegova ponovna oživljavanja vide upravo u pričanju priča te izazovu da se putem njih prošlost učini živom (T. Majewski). U izlaganju će se promotriti različita pričanja o predmetu materijalne kulture zoomorfnih karakteristika iz 3. tisućljeća prije Krista poznatom kao *vučedolska golubica*. Pojedina pričanja o vučedolskoj golubici nastala su prožimanjem različitih narativnih praksi, i unutar znanstvene zajednice i izvan nje, kada se podaci o navedenom predmetu, odnosno, interpretativni elementi više ne nalaze pod nadzorom akademskog kolektiva. Naposljetku, određene naracije taj predmet materijalne kulture, za koji možemo pretpostaviti da je na različite načine utjecao na život te prapovijesne zajednice na prostoru Hrvatske, oblikuju i kao istaknuti simbol današnjice istog zemljopisnog prostora.

Katarina Peović Vuković

PRIČE I PRIČANJE NA INTERNETU

Izlaganje će ocrtati polje priča i pričanja u odnosu na komunikacijski segment novog medija koji se od devedesetih godina prošlog stoljeća nameće kao polje naratološkog, kulturološkog i etnografskog istraživanja. Zadaća izlaganja je dvojaka. Prvo problematizirati dominantni oblik reprezentacije na Internetu (vizualno/tekstualno). Drugo, priče i pričanje smjestiti u okvir tržišne ekonomije i njezinih mehanizma kooptiranja autentičnih kultura.

U tome će se smislu pokušati problematizirati teza o vizualnom zaokretu (*visual turn*) koji se u pojavljuje u filozofiji medija negdje u isto vrijeme kad pratimo popularizaciju Interneta. Taj segment filozofije medija i njegova dominantna teza o dominaciji vizualnog sučelit će se s metodama naratologije i kulturalnih studija da bi se uputilo na potrebu kompleksnog pristupa narativno-vizualnim medijima. U doba rane implementacije i popularizacije novog medija, pojavom World Wide Web-a, segment komunikacije se kristalizira da bi se s Web 2.0 okruženjem ponešto zamaglila diferencijacija komunikacije i vizualnog segmenta. Izlaganje će pokušati pokazati kako internetska komunikacija uvodi specifičan oblik vizualne kulture koji uključuje redefiniranje priča i praksi pričanja.

Posljednje će se pokazati kao temelj ekonomsko-korporacijskog razvoja (razvoj društvenih mreža, alata za agregaciju, praksi čitanja/pisanja itd.). U tome će se smislu izlaganje posvetiti i drugoj temi – problemu tržišno-ekonomskih odnosa u doba *cyber-libertarijanizma*. Izložiti će se korporativne strategije prema praksama pričanja i kooptivni mehanizmi specifični za hegemoniju "otvorenih medija".

Ivana Perica

TREĆA GENERACIJA PRIPOVIJESTI

Postmoderna je teorija diskursa podcrtavala nužnost subverzivnih pripovjednih praksi koje su unutar samog društvenog tijela trebale potkopati monolitnu supremaciju modernih *métarécits*. Od Althusserove teorije interpelacije preko Foucaultovih i Butlerinih subverzija mikrofizike moći sve do Laclauovih *Emancipacija/ā* (1996.) naratološki se diskurs shvaćao ponajprije u uskoj vezi s emancipacijskim impetom pripovijesti – a on je zahtijevao razgradnju struktura moći i destrukciju ideje racionalnog, falocentrički uspostavljenog te rasno, nacionalno i klasno centriranog subjekta moderne. Nakon "kraja povijesti" i kraja velikih dihotomija (lijevo-desno, država-društvo, privatno-javno) teorija uviđa da je radikalna destrukcija subjekta zapravo umnogome partikularizirala njegovu političku snagu pa ga zato valja iznova osnažiti, mada, dakako, ne jednostavnom restitucijom njegovih modernih temelja (S. Burke). Na naratološka se istraživanja ta nova potreba za subjektom odrazila tako što se proučavanje uloge narativa u oblikovanju identiteta aktualiziralo i na afirmativan način (M. Fludernik, J. Kristeva, A. Cavarero). I dok jedni strategije otpora i dalje nalaze u nesupstancijalno pojmljenom kolektivnom subjektu (M. Hardt i A. Negri, G. Agamben, J.-L. Nancy) pa se zbog toga teško mogu braniti od prigovora "radikalne pasivnosti" (B. Elliot), drugi nastoje učvrstiti subjekt vežući ga, primjerice, za vjernost događaju koji služi kao os političke subjektivacije (A. Badiou).

Uzimajući u obzir aktualnu široku recepciju djela Hannah Arendt, ovo će izlaganje ocrtati (ne)moćnosti aplikacije njezine koncepcije *priče* na nefundamentalne pokušaje utemeljenja subjekta i učvršćuća identiteta u suvremenoj emancipacijskoj i naratološkoj misli. Naime, ako je naratologija učinila zaokret prema pripovijedanju kao konstitutivnom i željnom činu identitetskog učvršćivanja, svakako treba preispitati kontekst i svrhu toga manevra, ali i u tom kontekstu očigledno, no ne i sasvim neproblematično manevriranje Arendtinom mišlju u nearendtjanske svrhe.

Tanja Perić-Polonijo

OD SLUŠANJA I ZAPISIVANJA USMENOKNJIŽEVNIH KAZIVANJA DO KNJIŽEVNOTEORIJSKE INTERPRETACIJE *VISOKOGA* I *NISKOGA* U FOLKLORISTICI

U prvom se dijelu rada osvrćem na višegodišnje istraživanje folkloru (posebno pjesničkog i pripovjednog) u Vrbniku na otoku Krku i u mnogim mjestima u Istri, gdje već više desetljeća djeluju Katedre čakavskog sabora. Pokazalo se gotovo u svim pismenim sredinama da se danas često isprepleću usmeno i pučko, književno (pročitano i naučeno) i folklorno, zapamćeno kazivanjima/pripovijedanjima. Uvijek su kasniji događaji utjecali na kazivanja o prošlosti, na redukciju ili nadogradnju postojećih pa i tvrdokornijih usmenoknjiževnih žanrova (npr. lirskih i epskih pjesama). Često se i lokalni govor mijenjao i dopunjavao "književnim" izrazima, a ponekad se i čitava "narodna" pjesma pretvorila u "pučku" da bude bliža književnoj. Takvo terensko iskustvo (koje su imali i drugi folkloristi), posebno u radu s vrsnim kazivačicama/kazivačima koje su svoje osobne pučke pjesme smatrale "pravom vrijednom književnošću", odvelo me u književnoteorijske interpretacije *visokoga* i *niskoga* u folkloristici.

Tako se u drugom dijelu ovoga rada usmena književnost promatra u odnosu i suodnosu s pisanima – pučkom i umjetničkom, promatra se u okvirima njihovih odvojenih poetika. Proučavanje pokazuje različite promjene i prožimanja usmenog i pisanog/zapisanog te potvrdu teorijskih zaključaka da se žanrovi obiju književnosti moraju promatrati odvojeno, u okvirima svojih, različitih poetika – usmene i pučke, kad se promatraju kao književna ostvarenja. Kad se motrišta pomaknu u antropološka ili npr. postmodernistička ishodišta gdje nailazimo na postmoderno neprihvaćanje hijerarhije žanrova, stilova i tema, na "odsutnost razlike između visoke i trivijalne književnosti" (M. Solar), na nepoželjnost propisivanja visokoga i niskoga (D. Garner i drugi); i dalje, kad se pomiče u izvedbene umjetnosti, u usmenu povijest (kulturu sjećanja), životnu povijest, kad interdisciplinarna i interkulturalna prožimanja s bliskim sredinama srednje Europe, Balkanskoga zaleđa i Mediterana spuštaju "visoko" u "nisko", podižu "nisko" u "visoko", miješaju usmeno i pučko, imitiraju jedni druge, podređuju izvedbu tekstu ili tekst izvedbi, kad folklorizam natkrili folklor, tada se obje poetike stapaju u jednu s odlikama obiju i novim transformiranim žanrovima u kojima odlike usmene književnosti nalazimo u *pučkoj*, ali i u *umjetničkoj*. Tako se može izvesti zaključak da je riječ o trećoj – *folklornoj poetici*.

Krystyna Pieniążek-Marković

KUHARSKI KANCONIJER: VELJKO BARBIERI PRIČA O HRANI, DJETINJSTVU I IDENTITETU

Kuharski kanconijer Veljka Barbierija izvor je podataka o povijesti kulinarske literature, mitologije, hrvatske i opće književnosti, o povijesti zemlje i obiteljskoj povijesti, simboličnim značenjima pojedinih namirnica, kao i povratak djetinjstvu. Gotovo se bez pretjerivanja može reći da Barbierijeve kancone poprimaju oblik rječnika simbola, zbirki mitova i priča o stvarnim, mitskim i književnim junacima, oblik književnog leksikona, priručnika za povijest Hrvatske i njezinih regija, kao i oblik autobiografske priče. Naravno, *Kuharski kanconijer* jest i vrsta kuharice. Namirnice o kojima pisac i kuhar govori u svojim kulinarskim pričama su poput Proustovih kolača – pobuđuju sjećanje i pokreću priču. Niz prikaza, koje povezuje povratak u djetinjstvo, čini svojevrsnu naraciju o bajkovitom dobu u kojem se bajka i stvarnost isprepliću s tradicijom, zgodama iz mitologije ili književnosti. U uspomenama i pričama o hrani i djetinjstvu namirnice bivaju znakom određenog godišnjeg doba, znakom kulturnog kruga i lokalne posebnosti, znakom osobnog i regionalnog identiteta. Sjećanja na djetinjstvo pružaju mogućnost pričanja o pripadnosti Hrvatske dvama kulturnim i civilizacijskim krugovima. Jedan dio uspomena potječe iz Makarske i snažno je natopljen sviješću o pripadnosti toga dijela antičkomu svijetu. Intelektualno prisvajanje povijesti i mitova prati njihovo konzumiranje i rastvaranje u probavnom sustavu. Barbieri govori o konzumiranju/jedenju mitova. Drugi dio uspomena i osobnog identiteta povezan je sa Zagrebom i Austro-Ugarskom. Naime druga baka je kći češkog inženjera šumarstva koji je došao na područje današnje Hrvatske čuvati šume cara Franje Josipa. Tako se sjećanja na djetinjstvo u pričama kuharskog kanconijera pretvaraju u priče o mjestu Hrvatske na kulturnoj karti Europe. Hrana je u tim pričama materija koja pobuđuje i zadovoljava civilizacijsku i kulturnu identifikacije, tvar koja ilustrira trajnost značenjâ i dokumentira "vječitu" pripadnost zoni boljega (posebno u pričama o Dalmaciji), koja nije povezana s bajkovitim svijetom djetinjstva, nego je jednostavno nekadašnji i današnji prostor obilnosti.

Davor Piskač i Andreja Sršen

PRIPOVJEDNE PRAKSE I MULTIKULTURALIZAM

U radu se polazi od činjenice da multikulturalizam pokušava dekodirati identifikacijske obrasce na temelju "priče o kulturi razlike". U tome se kontekstu razmatraju mehanizmi koji stvaraju autopredodžbe koje se proizvode u odnosu na druge i koje drugi proizvode u odnosu na ishodišno polazište. Rad potiče dvije rasprave. Koliko kulturološka karta suvremenog globalnog svijeta dokida razlikovnosti "pričom o kulturi razlike" jest središnje pitanje prve rasprave. U tome se smislu razmatra kakvo je polazište multikulturalizma koji u svojoj osnovi nema naraciju mita o naciji, već samo probleme pozicioniranja unutar šireg konteksta različitosti kao konstituirajućeg elementa zajedništva kad je riječ o pitanju identiteta i ulozi pripovjednih praksi u multikulturalnom svijetu. Druga se rasprava odnosi na promišljanje o problemu multikulturalne pozicioniranosti i usmjerenost na analizu narativa *drugosti*. Ta je rasprava važna za sliku o "manjinskoj" identifikaciji i njezinoj priči unutar dominantne kulture. Ona stavlja u fokus dijasporu, iseljništvo, asimilaciju i jezičnu mijenu.

U tome se smislu u narativnoj svijesti kolektivne priče o naciji, zajednici i manjinskoj identifikaciji pojavljuju dva procesa. Prvi se odnosi na asimilaciju na *makrosceni* i prihvaćanju većinske, popularne kulture kao moralno-političke i svakodnevne paradigme koja počiva na dnevopolitičkom zajedništvu i egalitarnosti. Drugi se odnosi na *mikroscenu* unutar koje se odvija konsolidacija imaginarne posebne cjeline koja funkcionira kao zatvorena struktura s vlastitim narativom, vlastitom verzijom povijesti i domovine.

Božidar Popović, Ana Habdija Šorša i Dinko Štajduhar

PSIHOTERAPIJA I NARACIJA

Kad smo se prije dvadesetak godina počeli živo zanimati za psihoterapiju, žudjeli smo za novim znanjima i vještinama o putovima i načinima kako krenuti u razgovor s pacijentom. Danas, iz niza različitih mogućnosti koje nam se nude, na nama je da – zajedno s pacijentom – odaberemo poželjne putove do ostvarenja ishoda.

Posebno je veliko značenje za nas imalo Barnesovo učenje kibernetike psihoterapije jer je osnažilo i obogatilo, i učinilo kompleksnijim naše razumijevanje rada s ljudima koji pate, i to prije svega pomakom iz sigurne pozicije psihoterapeuta kao neovisnog – objektivnog promatrača sustava (kibernetika 1. reda), u "sigurno nesigurnu" poziciju terapeuta kao neodvojivog člana terapijskog sustava (kibernetika 2. reda), koji može dijalogom, zajedno s pacijentom, izgrađivati, provjeravati i mijenjati svoje razumijevanje psihoterapijske situacije, ali je, kao ni pacijenta, ne može objektivno promatrati, interpretirati ni evaluirati. Iako smo takav radikalni pomak u epistemološkoj poziciji, iz objektivističke u konstruktivističku epistemologiju, otpočeli graditi školovanjem u kibernetici, mnogi praktičari, smatra Štajduhar, psihoterapije s godinama iskustva razvijaju "tajni" jezik i priče koje slično opisuju psihoterapiju kao zajedničko iskustvo pacijenta i terapeuta.

Pomakom s mjesta promatrača na mjesto promatranog dolazimo i do pomaka prema podjeli odgovornosti na sve članove sustava u dogovorenom projektu psihoterapijskog rada. Naša je dotadašnja naobrazba bila pod snažnim utjecajem objektivističkog mišljenja: mi smo kao stručnjaci – promatrači – odvojeni od pacijenta (proučavanog sustava) koji je bolestan, i mi smo trebali *znati* što činiti s bolesnikom kojeg liječimo.

Konstruktivistička epistemologija nam je na svjestan način omogućila da se pridružimo sustavu i postanemo promatrani dio sustava i tako iz pozicije participacijske etike suostvarujemo odnos s pacijentom kao ekspertom za vlastito iskustvo i tako, dijalogom, koristimo njegove/njezine resurse radi ostvarenja željene budućnosti.

Takva je promjena u stajalištu značila i pomak od fokusa na patogenezu i psihopatologiju pacijenta prema istraživanju resursa i postignuća te iznimki u problemskom kontekstu koje možemo koristiti u kreiranju željene budućnosti pacijenta, uz stalno provjeravanje našeg razumijevanja u ostvarivanju malih koraka prema željenim ishodima. Iz dominantne priče zasićene problemom naš je zadatak ponuditi pacijentu kontekst za gradnju alternativne priče i iz životnog zapleta izgrađivati rasplet životne priče. Time nastojimo praksom pomoći u ostvarenju pomaka od proučavanja psihopatologije i patogeneze prema salutodinamici i salutogenezi.

Željko Predojević

USMENE PREDAJE O NAZIVIMA NASELJA JUŽNE BARANJE

Radom se kane prikazati usmene narodne predaje iz južne Baranje, s naglaskom na tekstovima subetničkih skupina Šokaca kojima su si objašnjavali etimologiju tradicijskih imena naselja. Naime, južna je Baranja dijelom Republike Hrvatske, odnosno prijašnjih državnih tvorevina u čijem je sastavu bila i Hrvatska, tek od Trianonskog sporazuma 1920. godine. Naselja su do 1920. godine nosila imena na mađarskom jeziku, nakon toga su sva preimenovana, no u narodu su se zadržali tradicijski nazivi koji etimologiju vuku iz prijašnjih mađarskih imena. Dakle, tradicijska imena naselja značenjski pripadaju mađarskomu jeziku, no fonetski su prilagođena hrvatskomu i narod si je predajama o nastanku naselja objašnjavao značenje njihovih imena koja ponekad nemaju nikakve značenjske veze s izvornima na mađarskome jeziku. S druge pak strane, ne postoji nikakva zakonska regulativa o promjeni imena naselja, odnosno nema objašnjenja zašto su današnja imena naselja južne Baranje baš ovakva kakva jesu te si narod predajama objašnjava i današnja imena. Ponekad je riječ o cjelovitim predajama, dok je katkad riječ samo o dvije do tri rečenice kojima su nekakve osobitosti naselja ili njihovih stanovnika uvjetovali današnje ili tradicijsko ime naselja.

Dakle, radom se kani govoriti o isprepletenosti narodnih predaja i povijesnih činjenica o nazivima naselja južne Baranje.

Marija Raguž

SMRT KAO NOVI NAČIN ŽIVOTA

Tijekom terenskog istraživanja na području Slavonije kazivači su ponudili nekoliko priča o smrti koje u pozadini imaju slična vjerovanja o samoj naravi smrti. Ovaj se rad bavi tim pričama i njihovom funkcijom. Bitno je naglasiti kako se pojavljuju u nekoliko oblika koji imaju dvije temeljne funkcije. Prvi tip ima funkciju otkloniti strah od umiranja, od vlastite smrti, a drugi tip služi kako bi pojedinci lakše prihvatili smrt bliske osobe. Neke priče mogu ispunjavati obje funkcije. Upravo stoga što su uspješne u tome, zadržale su se do danas.

Mojca Ramšak

DVAJSET LET ŽIVLJENJSKIH ZGODB V SLOVENSKI ETNOLOGIJI (1993-2013)

V Sloveniji je bilo od leta 1993 objavljenih okoli 700 življenjskih zgodb po enotni metodologiji. Kontinuiteta zanimanja za življenjske zgodbe v slovenski etnologiji sega v začetek devetdesetih let 20. stoletja, ko so začele izhajati zbirke ali posamezne knjige z življenjskimi zgodbami Slovencev. Do takrat so se redki etnologi celovito zanimali za življenjepise, uporabljali so jih zgolj kot sekundarni vir za preučevanje pevcev, godcev, pravljicarjev. Šele s sistematičnimi objavami življenjepisov pretežno kmečke in delavske populacije Prekmurcev, Prlekov, Štajercev, Savinjanov, Primorcev, Korošcev z avstrijske Koroške, Notranjcev, Dolenjcev, Kočevarjev, ki jih je zbirala etnologinja dr. Marija Makarovič s sodelavci, so se ob njih drugi raziskovalci začeli spraševati tudi o mejah interpretacije biografskega gradiva, etičnih dilemah ter o aplikacijah spoznanj za potrebe lokalnih skupnosti. V zadnjem času pa nekateri raziskovalci zbirajo, analizirajo in interpretirajo življenjske zgodbe iz urbanega okolja pri čemer uporabljajo mešane tehnike. S tem želijo dati poudarek aktualnim problemom, ki so jih prinesle družbeno-politične spremembe ali spremembe v načinu življenja. Z mešanimi tehnikami zbiranja in analize so bili v 21. stoletju obdelani problemi časti in dostojanstva, posamičnih izumljenih tradicij, npr. vinskih kraljic, patografije raka dojke in zgodbe azilantov, ki presegajo disciplinarne meje etnologije in imajo tudi antropološke ter folkloristične razsežnosti. Tako pri do sedaj zbranih in objavljenih življenjskih zgodbah iz Slovenije ali zamejstva opazimo dve usmeritvi. Pri prvi gre za zbiranje življenjskih zgodb ljudi s podeželja in opisovanjem njihovih življenj po izbranih etnoloških kriterijih od rojstva do starosti, pri drugem pa gre za zbiranje zgodb, ki se nanašajo na določen vidik iz življenja (npr. bolezen – patografije, družbeni položaj, npr. azilanti, mobirani, vloga žensk, vojni veterani 1991, ipd.). Kljub dvajsetletnim prizadevanjem za uveljavitev življenjskih zgodb kot temeljnih virov za razumevanje slovenske identitete, kulture in zgodovine, imajo le-te večinoma kratek, lokalni domet, širša družbena relevantnost pa jim je priznana le izjemoma. Parcialna etnografsko-dekorativna vloga teh biografskih virov izhaja iz napačnega razumevanja: življenjske zgodbe kot vir so šele začetek, saj se refleksija o življenju Slovencev z njimi šele začne.

Joanna Rekas

OBREDNA PESMA – PRIČA KOJA ČUTI: PRIPOVEDAČKI KOD MAKEDONSKIH VODIČARSKIH PESAMA

Osnovni ciljevi rada su: 1. deskripcija strukture pripovedanja vodičarskih pesama zabeleženih na teritoriji Republike Makedonije, koja uzima u obzir kako striktno ritualne tekstove (sa jako izraženom magijskom funkcijom) formirane poetskim sredstvima, tako i izrazito poetske, nastale modelovanjem ritualne stvarnosti (termin preuzet od Ane Vukmanović); 2. analiza povezanosti i zavisnosti obredno-običajnog kompleksa Vodice i njegovog verbalnog koda realizovanog u hronotopu. Ključni elementi praznika Bogojavljenja, povezani s praznovanjem u hramu (crkvi/manastiru), ponekad zajedno s učešćem sveštenika (popa/monaha) na svečanom doručku/ručku/večeri u kućama kumova, biće pokazatelji načina vođenja analize. Zahvaljujući tome, moguća će biti i realizacija 3. cilja, tj. pokušaj formulisanja odgovora na pitanje mehanizma oblikovanja pripovedanja, dakle procesa u kojem stvaralac (verbalizator) i auditorijum (publika) kolektivno i pred kolektivom izvođenih pesama sa istaknutom javnom funkcijom konstruišu značenja u pripovedanju.

Analizom će biti obuhvaćeni sledeći tipovi izvora: sekundarni, tj. objavljeni etnografski opisi, dešifrovani i objavljeni tekstovi vodičarskih pesama, audio i audio-video snimci (dešifrovani u toku prikupljanja materijala), slike; primarni, tj. rezultati terenskih istraživanja (posmatranje sa učestvovanjem): 1. autorke teksta i prof. dr Eli Lučeske iz Instituta za staroslovensku kulturu u Prilepu. Snimanje materijala odvijalo se od 13. do 21. januara 2012. godine u selu Bituše. Razlog prikupljanja etnološkog i folklornog izvornog materijala u selu Bituše je u tome što je spomenuto selo jedino, od 23 sela s desne strane reke Radike, koje nije bilo islamizirano tokom osmanskog vladanja i vekovima egzistira kao čisto pravoslavno naselje, zadržavajući svoje etno-religijske i socio-kulturne karakteristike koje najviše dolaze do izražaja tokom praznovanja obredno-običajnog kompleksa Vodice; 2. autorke teksta, prof. dr Eli Lučeske i prof. dr Vladimira Karadžoskog iz Instituta za staroslovensku kulturu u Prilepu. Snimanje materijala odvijalo se od 17. do 21. januara 2013. godine u selima Manastirec i Brest (Poreče), u kojima se vodičarske pesme u velikoj meri poklapaju sa verbalnim kodom obrednih radnji tokom analiziranog prazničnog kompleksa.

Evelina Rudan

KOMUNIKACIJSKO I KULTURALNO PAMĆENJE U PREDAJAMA

Predaje uključuju najmanje dvije dimenzija pamćenja:

a) jedna je, gotovo samorazumljivo, pamćenje žanra, što je kod predaja zbog njihove tekstualne fluidnosti i narativne fleksibilnosti teže pokazati i dokazati nego npr. kod bajki pa će se u izlaganju pokazati koji su važni gradbeni elementi predaja koji onda njih razlikuju od drugih žanrova i na koji se oni način aktualiziraju u pojedinim tipovima predaja. Takav tip analize i sinteze nada se biti mogućim prilogom zagovora kategorije žanra koju ne bi trebalo olako odbacivati unatoč mogućim funkcionalnim prelascima, kontaminacijama i pretapanjima, i to ne samo slijedeći poznatu doskočicu da postojanje sumraka još uvijek ne znači da se ne bi moglo raspoznavati dan od noći, nego i kao korisni analitički alat da se pretapanja, funkcionalni prelasci i kontaminacije suptilnije uočavaju, lakše opišu i uspješnije interpretiraju.

b) druga se dimenzija pamćenja odnosi na predajni sadržaj, dakle na ono što predaje u okviru svoje priče pamte. Tragom Assmanove diferencijacije oblika kolektivnog sjećanja na komunikacijsko i kulturalno pamćenje pokušava se pokazati u kojima se od žanrovskim gradbenih elemenata predaja, posebno demonološke/mitske osigurava komunikacijsko, a u kojima kulturalno pamćenje. Ali i koji oblici tog pamćenja su važni za zajednicu (uvjetno, primarnu: onu u kojoj se priče pripovijedaju i, uvjetno, sekundarnu, istraživačku, akademsku: onu u kojoj se priče interpretiraju).

Naime, Jan Assmann razlikuje komunikacijsko i kulturalno pamćenje kao dva tipa pamćenja, od kojih prvi (komunikacijsko) obuhvaća sjećanja koja se odnose na blisku prošlost, pripada grupi, difuzno je i osigurano je uglavnom prenošenim iskustvom kroz tri – četiri generacije kao modus biografskog sjećanja; drugi tip pamćenja, kulturalno: uključuje usmjerenost na čvrsta uporišta prošlosti, simboličke figure uz koje se sjećanje veže, odlikuje ga ritualiziranost i ceremonijalna komunikacija, diferencirane je strukture sa specijalnim prenositeljima.

Razlikovanje ta dva tipa pamćenja upravo u demonološkim/mitskim predajama kroz gradbene elemente predaja omogućuje i odgovor na pitanje o nekim vidovima zaboravljanja kulturalnog pamćenja, odnosno kako "pamtilačke" točke opstaju i onda kad se okvir u kojem su činile sliku (ili nam se barem tako čini) izgubi.

Elena Skoko

POROD: IZ PODZEMLJA KULTURNE AMNEZIJE DO EUROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA

Neke kulture se ne sjećaju kako paliti vatru, neke zaboravljaju materinji jezik, zapadna je kultura zaboravila kako se rađaju djeca. Ljudi su prestali pričati priče o porodu. Postoji jedna verzija koja se službenim pričanjima i medijima masovne komunikacije ponavlja u nedogled, možemo je nazvati fabulom. Fabula je dominantna i nametnuta medicinsko-pravnim diskursom. Riječ je o bolničkom porodu kao jedinoj opciji koju žena ima kada donosi na svijet novi život. U fabuli je roditeljica opisana kao stroj za rađanje koja, slijedeći medicinski i zakonom određeni protokol, uz "aktivno vođenje poroda" piramidalno organiziranog medicinskog osoblja i tehnologije, "dostavlja" (engleski termin za *deliver*: dostaviti, poroditi) dijete kao proizvod koji nakon isporuke prolazi propisan proces obrade koji ga na kraju izolira od same majke i skuplja u skladište zajedno s ostalim ljudskim proizvodima. Takav industrijalizirani porod nažalost nije samo priča već suvremena praksa kojoj se žene dobrovoljno prepuštaju, smatrajući fabulu jedinom kulturno prikladnom opcijom. Međutim, od trenutka u kojemu preko interneta postajemo globalno umrežena kultura, dominantna fabula dobiva konkurenciju i bezbroj različitih priča o porodu, horor-priče današnjice, romantične "priče iz davnina" te nove holističke paradigme, počinju naširoko minirati vjerodostojnost i autoritet službene naracije.

Nije jasno kako je jedna kultura u roku od pedeset godina uspjela izbrisati znanje koje je ljudski rod prenosio iz generacije u generaciju više od stotinu tisuća godina. Ta kulturna amnezija pridonijela je poremećaju primarne tjelesne funkcije koja u nesmetanim uvjetima funkcionira sama po sebi, riječ je "refleksi istiskivanja fetusa", slično mokrenju, defekaciji i ejakulaciji. Navedene fizičke pojave su u ljudi moguće isključivo uz određenu dozu intimnosti – koliko je stvar individualnog senzibiliteta. Intima i individualnost nisu razmatrane u okvirima fabule u kojoj predomina tehnološka uniformiranost i vanjska kontrola, koje zajedno remete i dovode u pitanje fiziološki proces. Priče iz "podzemlja" ponovno uvode raznolikost u iskustvo poroda te malo po malo pokazuju ženama da njihovo tijelo nije izgubilo sposobnost rađanja otvarajući put potpuno novoj viziji tog procesa. U nekim zemljama, kao što su Nizozemska i Velika Britanija, majke mogu birati kako žele roditi (kod kuće ili u rodilištu, u vodi ili na tlu, stojeći, klečeći, u čučnju, u društvu ili u intimi itd.) i zdravstveni sustav će ih podržati u bilo kojem odabiru. U europskom medicinsko-pravnom sustavu privatnost i suverenitet majke nad vlastitim tijelom, kao i ostalih ljudi, osnovno je ljudsko pravo. Žene sada apeliraju protiv autoritativnih država Europskom sudu za ljudska prava, koje im to pravo i potvrđuje.

Ewa Szperlik

ISPRIČAJ MI SVOJU PRIČU: PITANJA HIBRIDNOG IDENTITETA I INTIMNE POVIJESTI POJEDINCA U NOVIJOJ HRVATSKOJ KNJIŽEVNOSTI

Stvaranje vlastite individualne priče kao udio opće povijesti determinira općeljdska svijest i intimno iskustvo pripovjedača/ica. Razlog za refleksiju o pojedinim pričama mnogih narativnih subjekata (koji su ponekad *alter ego* samih autora) je obilje autobiografske proze, posebno – priča o djetinjstvu, zavičaju, egzilu, ratnom iskustvu, ženskoj i muškoj perspektivi u kojima dolazi do izražaja literarni odraz hrvatske stvarnosti. Polazna točka izlaganja bit će pojava višestrukog, hibridnog identiteta i način pripovijedanja o vlastitom iskustvu prošlosti i sadašnjosti pojedinca. Nakon raspada Jugoslavije hibridni identitet, tipičan za postmoderno post-stanje, prisutan je u naracijama brojnih hrvatskih autora (i autorica!). Prema Z. Baumanu i P. Ricoeuru – hibridni identitet determinira prije svega mnogo osobina i individualnih iskustava pojedinca a ne predodžba zajednice/kolektiva. Pitanje identiteta podrazumijeva *l'ipseité*, dakle jedinstvenost i neponovljivost koja nas razlikuje od drugih. Tako prikazan identitet nije više statična konstrukcija, nego fleksibilna i fluidna pojava koja ovisi o prostorno-vremenskoj konstelaciji različitih čimbenika i pojedinačnom subjektu unutar nje. Riječ je o problemu definiranja i potrage za vlastitim (ponekad izgubljenim) identitetom: u prostornom smislu (raspad Jugoslavije, trauma rata 90-ih, egzil; D. Ugrešić, V. Biga) i kako je ostvaren u suvremenoj književnosti iz JA-perspektive. Riječ je također o crtanju granica vlastite pripadnosti (vezanoj u prvome redu uz prostor rodne kuće, obitelji, djetinjstva i odrastanja u određenom zavičaju te samosvijesti i društvenoj ulozi koju determinira pripadnost spolu; J. Matanović, S. Drakulić, T. Gromača, I. Simić-Bodrožić). Vrlo su zanimljiva poneka djela M. Jergovića, tematski razapeta između Bosne, Dalmacije i Zagreba, u kojima pisac spaja područja hrvatske i bosanske kulture, prikazujući privatnu povijest unutarnjeg zavičaja.

Đurđina Šijaković

PRIČA ŽENSKJE SUZE: ANTIČKA GRČKA TUŽBALICA

Ovomu je izlaganje tema tužbalicu i nekoliko njezinih najvažnijih aspekata, ponajprije u okvirima antičke grčke tradicije. Tema iziskuje interdisciplinarno istraživanje i križa perspektive antropologije, klasičnih znanosti, rodni studija i povijesti književnosti.

Tužbalica je veoma važan dio posmrtnog obreda i dragocjen fenomen narodne književnosti. To je rodno-specifična priča koju pripovijedaju žene: pogružene majke, sestre, kćeri, supruge. Žene koje život donose, ovom ga pjesmom i prate dok odlazi s ovoga svijeta. Tužbalicu je vjekovima odlikovala vitalnost te je ponegdje još i danas živa, što svjedoči o snažnoj potrebi za njom, o njezinoj svezremenosti i bitnoj vrijednosti. Tuženje nije samo ženski odgovor na smrt: ono nastaje iz odnosa čitave zajednice prema smrti, pa shodno tomu – i prema životu. Tužbalicom se pokojnik valjano ispraća, ali i ne zaboravlja. Naime, njegovom se smrću prekida uobičajeni tijek privatnog i društvenog života te je neophodna restauracija toga tijeka, pamćenje, urezivanje u sjećanje, da bi se uaspostavio (minulom smrću do temelja uzdrman) individualni i kolektivni *osjećaj trajanja*, neosporno bitan za čovjeka i čovječanstvo. Stoga žene o njemu pričaju priču koja ima određenu strukturu, konvencije, formule, stilske figure... Uobičajene izraze tužilja-stvaralac personalizira, pretvarajući ih u nešto osobno, posebno i jedinstveno. Tako nastaje vrlo detaljna i neponovljiva društvena i topografska reljefna karta pomoću koje se neuhvatljiva, neopipljiva, nesigurna egzistencija umrlog stavlja u okvire konkretnog okruženja živih.

Tužbalica je kao dio antičkog grčkog obreda važan i pažljivo promišljen element pogrebnog rituala. Antička grčka tradicija čuva dva tipa lamentiranja (γóος i θρῆνος). Ta drevna distinkcija upućuje na porijeklo tuženja u antifonom pjevanju dviju skupina žena i na dihotomiju rođaci : ne-rođaci ili rođaci : strankinje. Interesantno je da će grčka tragedija oživjeti, naglasiti i razvijati stare elemente – antifoni karakter, dijaloški oblik i ulogu solista, kao i prvobitno različite vidove oplakivanja – u dijelu drame koji se naziva κομμός. Tako je u ovome dijelu tragedije sačuvana drama unutar drame i priča unutar priče, iznova pričana kroz vjekove.

Lovro Škopljanac

“KROZ TAKVU PRIČU ZAPAMTIM NEKE STVARI KOJE MOŽDA INAČE NE BIH”:
PREPRIČAVANJE KNJIŽEVNIH TEKSTOVA

Filologija pojmom priče barata na više razina u rasponu od žanrovske i narativne do tematske i recepcijske. Međutim, na posljednjoj se razini priča pojavljuje ne samo kao stručan pojam već i kao vlasništvo svih čitatelja koji raspolažu nekim shvaćanjem književnih tekstova. Zbog toga je priča potencijalno važan element kojim se mogu razlikovati “profesionalni” čitatelji, koji svoje shvaćanje književnosti izražavaju stručnim metajezikom i u institucionaliziranom obliku, od “neprofesionalnih” čitatelja, koji nemaju takvu vidljivost pa je njihovu mišljenju o književnim tekstovima potrebno pristupiti na druge načine, recimo etnografijom (književnosti).

U istraživanju o pamćenju književnosti koje je metodologijom polustrukturiranog intervjua provedeno na uzorku od devedesetoro neprofesionalnih čitatelja književnosti u Hrvatskoj, pokazano je da se priča i pričanje razmjerno često pojavljuju u diskursu ispitanika. Oni pritom ne govore samo o fabulama narativnih tekstova, koji su u istraživanju bili nadzastupljeni, nego u pročitanim književnim tekstovima upućuju i na druga značenja priče, kao što pokazuje navod iz predloženog naslova izlaganja.

Predloženo bi se izlaganje stoga usredotočilo na spomenutih devedeset iskaza kako bi rasvijetlilo kako se književni tekstovi tretiraju kao priče. Pozornost će se usmjeriti na različita značenja koje ispitanici pridaju pričama te na sam proces prepričavanja kao model posredovanja pojedinačnog iskustva na način blizak etnografiji (književnosti).

Katarina Šrampf

PRIPOVEDNO IZROČILO NA MEJNEM OBMOČJU

Pripovedi rastejo in živijo v prostoru, ki jih napolnjuje s široko paletu lokalno pogojenih socialnih, zgodovinskih, geografskih in jezikovnih prvin. Obenem je folklorno gradivo prenosljivo, manipulativno in transkulturno, kar pomeni, da ne pozna državnih meja.

Na primeru pripovedi iz slovenskega in hrvaškega obmejnega območja ob Sotli, natančneje iz slovenskih občin Rogaška Slatina in Rogatec ter iz hrvaških občin Đurmanec, Hum na Sutli in Pregrada, bom skušala pokazati, kakšna so prepletanja in razlike ter meje in ločnice, ki so, se ustvarjajo in podirajo skozi pripovedno izročilo.

Za širjenje pripovednega izročila so pomembne družinske tradicije pripovedovanja, ki ustvarjajo subjektivne jezikovne in pripovedne prostore. Ti pa soustvarjajo socialno in prostorsko pozicioniranje, kar vpliva na postavljanje meja med “nami in njimi”. S pripovedmi se lahko ustvarjajo meje, razlikovanja in izključevanja, istočasno pa lahko pripovedi ustvarjajo povezave. Kraji ob meji so med seboj povezani v zgodovinskem, socialnem in gospodarskem smislu, kar je omogočalo povezanost ljudi na obeh straneh meje, hkrati pa spodbujalo nasprotovanja in rivalstvo. Tako se povezave in prepletanja socialnih odnosov, ter nasprotovanja in rivalstva kažejo tudi v pripovednem izročilu mejnega območja.

Josip Užarević

PRIPOVIJEDANJE U KNJIŽEVNOME MINIMALIZMU

Pripovijedanje, kao antropologijska univerzalija, može biti shvaćeno kao potreba da se premosti jaz između prošlosti i sadašnjosti. Riječ je dakle o čovjekovu nastojanju da s aspekta vremena osigura cjelovitost i suvislost svijeta. U takvo je shvaćanje uključen i komunikacijski aspekt: pripovjedač-kazivač iznosi nešto u sadašnjosti o događajima iz prošlosti za recipijente koji su pozicionirani u strukturno-logičkoj budućnosti pripovjednoga teksta. Struktura protonarativa (tj. najmanjega mogućega pripovjednoga teksta) određuje se kao smisaona povezanost dvaju događaja smještenih na različitim pozicijama vremenske strijele (tu je najčešće na djelu kauzalno povezivanje). No ako se dva međusobno ovisna događaja prikazuju u jednoj vremenskoj ravnini (simultano), veza među njima može biti gradacijska, antitetično-vrijednosna i dr., a ne temporalno-kauzalna. Pritom se pod "događajem" razumije splet okolnosti koji ima procesualnu narav i koji u postojeće stanje stvari (dakako – stanje stvari u tekstu) unosi radikalnu promjenu.

Morana Zajec

KAKO ISPRIČATI SUVREMENU POVIJEST *KNJIŽENSTVA* U HRVATSKOJ

Kategorija roda u povijesti umjetnosti, umjetničkoj kritici i teoriji umjetnosti bila je dugo potpuno zanemarena, nije se prepoznavala kao važno polazište umjetničkog stvaranja i vrednovanja. No ona, prema feminističkoj kritici, omogućuje sagledavanje cjelokupne umjetničke prakse i života književne kulture kao bitno obilježenih dominacijom jednog roda. Hipoteza Pierrea Bourdieua kako se "književni kanon oblikuje prema ideologiji, političkim interesima i vrijednostima elitne klase, koja je bijela, muška i europska", polazište je za književno-sociološku i književno-povijesnu analizu kanonskog statusa, kulturnog vrednovanja i samopercepcije profesionalnih hrvatskih književnica od 1945. do 2005. godine, u razdoblju značajnih društvenih i kulturnih promjena. Glavni je zadatak pokazati postoji li u drugoj polovici 20. i na početku 21. stoljeća kontinuitet ili diskontinuitet ideoloških, socijalnih i etičko-estetičkih kriterija uz pomoć kojih su, od 19. stoljeća nadalje, prve književnice prihvaćene u književni život nacije, ali zadržavane na marginama nacionalnoga kanona. Posebna će se pozornost posvetiti profesionalnim književnicama u prvim godinama socijalističke književne kulture te pojavi "ženskog pisma" u osamdesetim godinama 20. stoljeća – *zlatnim godinama* hrvatskog feminizma. Riječ je o dvama razdobljima po mnogo čemu kontradiktorne, nedovršene i nedostatne ženske emancipacije u kulturnom polju "visoke umjetnosti" koja će se usporediti na primjeru triju književnica: Vesne Parun, Sunčane Škrinjarić i Dubravke Ugrešić. Koristeći se feminističkom metodologijom, koja interdisciplinarno kombinira postojeće istraživačke metode, ali primjereno kompleksnijem razumijevanju subjekata s obzirom na njihove različite karakteristike – ovdje roda – želi se spoznati kako odabrane autorice vide svoj profesionalni status, umjetnički poziv, svoju *vidljivost* u društvu i književnom kanonu te što misle o književnim nagradama, polemikama, kritikama i dr.

Zlata Živaković-Kerže i Ana Bede

“PRIČA I PRIČANJA” U DJELU OSJEČKE KNJIŽEVNICE VILME VUKELIĆ:
OSVRT NA MEMOARE *TRAGOVI PROŠLOSTI*

Autorice prikazuju navedeno djelo kroz prizmu književnice koja pod utjecajem usmene predaje te vlastitog emotivnog angažmana i iskustva memoarski opisuje osječku svakodnevicu potkraj 19. i na početku 20. stoljeća, i to bez uobičajene suhoparnosti povijesnog izvješća. Autorice će, između inoga, analizirati utjecaj “priča i pričanja” u *Tragovima prošlosti* Vukelić, rođ. Miskolczy, porijeklom Židovke, koja piše o vlastitoj narodnoj, vjerskoj i jezičnoj sredini u kojoj je živjela, iako nikad nije osobno slijedila židovske običaje i vjerski ritual. To djelo autorice analiziraju književno i povijesno, a onodobni život i (ne)prilike u Osijeku, ali i šire, uspoređuju s današnjicom u gradu na Dravi.

Dinko Župan

KAKO JE SKUPLJAČ PRIČA MIJAT STOJANOVIĆ ISPRIČAO ŽIVOTNE PRIČE SVOJIH PREDAKA

Istaknuti slavonski prosvjetni radnik Mijat Stojanović (1818.–1881.), koji je tijekom cijelog svoga života predano prikupljao i zapisivao brojne pučke priče, pjesme i poslovice, u svojoj je neobjavljenoj autobiografiji *Sgode i nesgode moga života* (Hrvatski školski muzej) zapisao i usmenu predaju svojih predaka. *Sgode i nesgode moga života* Mijata Stojanovića reprezentativan je tekst na osnovi kojeg se može istraživati isprepletenost usmene i pisane kulture sredinom 19. stoljeća u Hrvatskoj. Naime, kao izvorima za rekonstrukciju obiteljske povijesti, pisanu uglavnom s očeve strane, Stojanović se koristi usmenom predajom (“Crpeć iz ustmenog predavanja ove crtice”). Ta obiteljska *oral history* u njegovu spisu dobiva svojevrstu historiografsko-fikcionalnu obradu u obliku povijesnih pripovijetki o pradjedu, djedu, ocu i majci. Dok je prvi dio Stojanovićeve spisa dobar primjer transformacije usmenosti u pisanost, u njegovu rukopisu pronalazimo i suprotan primjer prelaska pisanosti u usmenost kad Stojanović 1848. godine svojim nepismenim sumještanima čita novine čiji sadržaj oni poslije prepričavaju drugim seljacima. U izlaganju ću se usmjeriti na prvi dio rukopisa te ću pokušati prikazati kako je Stojanović ispričao i oblikovao životne priče svojih predaka koje su do njega došle pričama koje su mu pričali djed, otac i majka.

Kleanti Anovska

Institut za folklor "Marko Cepenkov",
Skopje
kleuli@yahoo.com

Dragana Antonijević

Odeljenje za etnologiju i
antropologiju, Filozofski fakultet
Univerzitet u Beogradu
dantonij@f.bg.ac.rs

Natka Badurina

Università degli studi di Udine
natka.badurina@alice.it

Ludwig Bauer

Zagreb
bauer.ludwig@gmail.com

Boris Beck

Medijsko sveučilište, Koprivnica
boris.beck.zg@gmail.com

Ana Bede

Katedra za metodike i metodologiju
znanstveno-istraživačkoga rada
nastave jezika i književnosti
Filozofski fakultet Sveučilišta u
Osijeku
abede@ffos.hr

Petra Belc

Zagreb
petra.belc@gmail.com

Ana Beno

Oddelek za etnologiju in kulturno
antropologiju Filozofske fakultete
Univerza v Ljubljani
Ana.Beno@ff.uni-lj.si

Slaven Bertosa

Odjel za humanističke znanosti
Sveučilište Jurja Dobrile u Puli
sbertosa@unipu.hr

Helena Brautović

Centar za jezike
Sveučilište u Dubrovniku
helena.brautovic@unidu.hr

Jelena Bulić

Hrvatski Institut za povijest, Zagreb
bulic.jelena@gmail.com

Viktorija Car

Fakultet političkih znanosti
Sveučilište u Zagrebu
viktorija.car@fpzg.hr

Lada Čale Feldman

Odsjek za komparativnu književnost
Filozofski fakultet Sveučilišta u
Zagrebu

lcfeldma@ffzg.hr

Hrvoje Čargonja

Institut za antropologiju, Zagreb
hrvcarg@gmail.com

Lidija Dujic

Medijsko sveučilište, Koprivnica
dujic.lidija@gmail.com

Sanja Đurin

Institut za etnologiju i folkloristiku,
Zagreb
sđurin@ief.hr

Ljiljana Gavrilović

Etnografski institut SANU, Beograd
fifana@gmail.com

Nataša Govedić

Akademija dramske umjetnosti
Sveučilište u Zagrebu
natasa.govedic@zg.t-com.hr

Maša Grdešić

Odsjek za komparativnu književnost
Filozofski fakultet Sveučilišta u
Zagrebu
mgrdesic@ffzg.hr

Ana Habdija Šorša

Udruga Ambidekster, Zagreb
ana.habdija@gmail.com

Renate Hansen-Kokoruš

Institut für Slawistik
Karl-Franzens-Universität Graz
renate.hansen-kokorus@uni-graz.at

Jasna Held

Dubrovnik
jasnaheld@gmail.com

Barbara Ivančić Kutin

Inštitut za slovensko narodopisje
Znanstvenoraziskovalni center
SAZU, Ljubljana
b.ivancic@zrc-sazu.si

Renata Jambrešić Kirin

Institut za etnologiju i folkloristiku,
Zagreb
renata@ief.hr

Tatjana Jukić

Odsjek za anglistiku
Filozofski fakultet Sveučilišta u
Zagrebu
tjukic@ffzg.hr

Sara Jurčić

Pazin
sara.jurcic@gmail.com

Ivana Katarinčić

Institut za etnologiju i folkloristiku,
Zagreb
ivana@ief.hr

Ivan Kovačević

Odeljenje za etnologiju i
antropologiju, Filozofski fakultet
Univerzitet u Beogradu
ikovacev@f.bg.ac.rs

Ivana Kukić Rukavina

Zagreb
ivanarzgb@yahoo.com

Gordana Laco

Odsjek za učiteljski studij
Filozofski fakultet Sveučilišta u
Splitu
glaco@ffst.hr

Miroslava Lukić Krstanović

Etnografski institut SANU, Beograd
Miroslava.Lukic@ei.sanu.ac.rs

Jovan Ljuštanović

Visoka škola strukovnih studija za
obrazovanje vaspitača
u Novom Sadu
joljilja@gmail.com

Ljiljana Pešikan-Ljuštanović

Odsek za srpsku književnost,
Filozofski fakultet
Univerzitet u Novom Sadu
joljilja@gmail.com

Suzana Marjanić

Institut za etnologiju i folkloristiku,
Zagreb
suzana@ief.hr

Ljiljana Marks

Institut za etnologiju i folkloristiku,
Zagreb
marks@ief.hr

Jasenska Maslek

Centar za jezike
Sveučilište u Dubrovniku
jasenska.maslek@unidu.hr

Julijana Matanović

Odsjek za kroatistiku
Filozofski fakultet Sveučilišta u
Zagrebu
julijana.matanovic@zg.htnet.hr

Ivan Molek

Druga ekonomska škola, Zagreb
ivan.molek@zg.htnet.hr

Siniša Ninčević

Odsjek za učiteljski studij
Filozofski fakultet Sveučilišta u
Splitu
Sinisa.Nincevic@ffst.hr

Maja Pasarić

Institut za etnologiju i folkloristiku,
Zagreb
maja@ief.hr

Katarina Peović Vuković

Odsjek za kulturalne studije
Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci
kpvukovic@ffri.hr

Ivana Perica

Institut für Slawistik
Universität Wien
ivana.perica@univie.ac.at

Tanja Perić-Polonijo

Zagreb
tanjapepo@gmail.com

Ljiljana Pešikan-Ljuštanović

Odsek za srpsku književnost,
Filozofski fakultet
Univerzitet u Novom Sadu
joljilja@gmail.com

Krystyna Pieniążek-Marković

Instytut Filologii Słowiańskiej
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
w Poznaniu
pienmar@poczta.onet.pl
krypien@amu.edu.pl

Davor Piskač

Odjel za kroatologiju
Hrvatski studiji Sveučilišta u
Zagrebu
dpiskac@hrstud.hr

Božidar Popović

Odjel psihijatrije
Opća županijska bolnica Našice
bozidar.popovic@os.t-com.hr

Željko Predojević

Katedra za kroatistiku
Filozofski fakultet u Pečuhu
zeljkopredojevic@yahoo.com

Marija Raguž

Zavod za biološku antropologiju
Medicinski fakultet Sveučilišta u
Osijeku
marija.raguz@mefos.hr

Mojca Ramšak

Oddelek za etnologijo in kulturno
antropologijo
Filozofska fakulteta, Univerza v
Ljubljani
mojca.ramsak@guest.arnes.si

Joanna Rękas

Instytut Filologii Słowiańskiej
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
w Poznaniu
rekasus79@gmail.com

Zrinka Režić Tolj

Centar za jezike
Sveučilište u Dubrovniku
zrezic@unidu.hr

Evelina Rudan

Odsjek za kroatistiku
Filozofski fakultet Sveučilišta u
Zagrebu
erudan@ffzg.hr

Elena Skoko

Kuta, Rim
elena.skoko@gmail.com

Andreja Sršen

Odjel za sociologiju
Hrvatski studiji Sveučilišta u
Zagrebu
asrsen@hrstud.hr

Ewa Szperlik

Instytut Filologii Słowiańskiej
Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
w Poznaniu
ewaszperlik@wp.pl

Đurđina Šijaković

Etnografski institut SANU, Beograd
djurdjina.s@gmail.com

Lovro Škopljanac

Odsjek za komparativnu književnost
Filozofski fakultet Sveučilišta u
Zagrebu
lskoplja@ffzg.hr

Katarina Šrampf

Inštitut za slovensko narodopisje
Znanstvenoraziskovalni center
SAZU, Ljubljana
katarina.srampf@zrc-sazu.si

Dinko Štajduhar

Neuropsihijatrijska bolnica "dr. Ivan
Barbot", Popovača
dinkovz@gmail.com

Josip Užarević

Odsjek za istočno slavenske jezike i
književnosti, Rusistika
Filozofski fakultet Sveučilišta u
Zagrebu
juzarevi@ffzg.hr

Morana Zajec

Zagreb
mzajec@hotmail.com

Zlata Živaković-Kerže

Hrvatski institut za povijest
Podružnica za povijest Slavonije,
Srijema i Baranje, Slavonski Brod
kerze@yahoo.com

Dinko Župan

Hrvatski institut za povijest
Podružnica za povijest Slavonije,
Srijema i Baranje, Slavonski Brod
dinkozup@hotmail.com

и Србија. Исто, ip
Vlash. nas PANKR
ostatka tvog
Artemija
sredinperiteta, od XIV. do XVI. stoljeća, u
n'edražen strateški položaj s
ruševine s bilo koje točke u
toga tipičnog srednjovjekovnog ka
Mini postojao još jedan kaštel, Naime, u ranom s
i najočuvanije utvrde u Istri, objašnjava c
ždviograd nazivao Monte Castello ili Moncastello, a d
i gradnje lokalne ceste od Kanfanara do Mrgana, ned
do je do početka XVIII. stoljeća, kad su se po
i područje bilo naseljeno još u prapovijesti, a v
Ul' dravino p i fotografij može reći o ljubavi, točnije – št
i "priče" nalikuje Möbiusovoj traci, omiljenoj figuri psihanaliti
"mentalne sheme" (usp. Sinding 2005), no možda mentalna mapa
našoj svijesti isporučuje iskustvo sna – silenci je da budno tetun
"dramatizacije" do naknadnog "pričanja" i obrnutu.

и народни приказни регистрирани међу Власите, а
дека нарација беш неопходна активност во
пренесување на нивниот специфични начин
возраст, образование, религиозна припадност, како
јуба, преку кои ја определуваме социјалната
народните раскажувачи – Власи, тука најмногу
е на детерминантата занимање од следниве
о, занимањето претставува збир од исти или
и дејност кои имаат голем број на социјални
карактеристики. Според занимањето, како
минантите за определување на социјалната
родните раскажувачи ги поделиме во две
т.е. оние кои директно се занимавале со
ици на соодветното занаетчиско семејство.

ч е поврзан директно со секојдневниот
ијата која ја врши. Оттука произлегуваат свим
vjedoci (Nasuprić, 2006). Nasuprić (2006) и trauma
lea Giglioliја o trauma
menog života i trauma
mentu života, istači će se v
etona o trajnosti tragičnog iskustva
tvenim okolnostima. Toj konstanti tragično
štavanja (koji se nikad ne može dokraja izreči
štavanje će se raznovrsne transformacij
žaja koji u suvremenom dok
protstavat će se raznovrsne transformacij
sublimiteta, koji u suvremenom dok
lika Kantovom sublimnom objektu postaju s
jesto Kantovom sublimnom objektu postaju s
hegelovski običnom ljudske potrebe da
neizrecivo i da (uz
pristaje

Ulli dolaje u ždviograd nazivao Monte Castello ili Moncastello, a v
i gradnje lokalne ceste od Kanfanara do Mrgana, ned
do je do početka XVIII. stoljeća, kad su se po
i područje bilo naseljeno još u prapovijesti, a v
Ul' dravino p i fotografij može reći o ljubavi, točnije – št
i "priče" nalikuje Möbiusovoj traci, omiljenoj figuri psihanaliti
"mentalne sheme" (usp. Sinding 2005), no možda mentalna mapa
našoj svijesti isporučuje iskustvo sna – silenci je da budno tetun
"dramatizacije" do naknadnog "pričanja" i obrnutu.

Institut za etnologiju i folkloristiku

te malo po malo pokazuju
ije izgubilo sposobnost ra
novoj viziji tog procesa.
su Nizozemska i Velika Bri
ko žele roditi (kod kuće ili

o fotografiskim objektivom o prirodi međuljud
Hemry Jamesa, Dostojevskog ili Krleže, do postmodernističkih
od Rojassove drame romanjskog opsega Celestine, preko "dramatizir
Primjera književnih kazališnih djela koja prikazu
i jedinih pod nazivom
je put kao knjiga objavlj
lu autorice Nan Goldin
stavila veliki trag na po
navedenim je dnevnič
tjetničkim krugovima
w York početkom 198
sobnu priču. No s ob
rnm nitima seksa,
su na značenje to
no izmijenilo i za d
jiga fotografija živ
itim interpretacij
zakonu zavra
ljubavi u Baladi,
ca govori, istraž
pitanje moguć
otografije, koja
edovati izme